

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 20.— Din
za inozemstvo 30.—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošti, čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 1. oktobra.

Ni samo pri nas tako. Cela Evropa trpi na težkih posledicah svetovne vojne. Niti Amerika ni ostala neprizadeta in malone po vseh državah se pojavljajo v javnem življenju dogodki, ki spominjajo na jesensko vretje novine. Ničesar ni še stabilnega. Svet tava še kakor v blodnji, tiplje in išče izhoda v konsolidiranost in urejenost.

Navzlic velikim notranjepolitičnim bojem, ki se odigravajo pri nas že od prevrata naprej, moramo, ako motrimo veliko politično življenje z nekoliko višjega stališča, priznati, da je bila naša domovina vendar obvarovana bujsih potreslajev in da naš najboljši zdravnik — čas precej skrbi, da se bolj in bolj približujemo normalnim razmeram. Marsikaj še ni tako, kot bi želeli, prav mnogo je tega, kar nam še manjka, mnogo je še slabega in neprijetnega, ali «ipak se miče».

S tega stališča je treba presojati tudi politične dogodke zadnjih dveh mesecev. Ob nastopu gosp. Davidovića in njegove vlade je marsikdo čudno pogledal. Zdelo se mu je nemogoče, da so dobili oblast v svoje roke v glavnem elementi, ki so svoji predvojni in povojni preteklosti niso nudili nobenega jamstva za to, da bo njihovo delo na vladi na korist edinstvene države. Zlasti grenka kaplja je bila to, da one nacionalne Jugoslovence, ki so za to državo hrepeli, zanjo se izlagali, trpeli in si jo najdelejšje zamišljali.

In vendar je bila tudi ta preizkušnja potrebna. Dogodki zadnjih dveh mesecev so dali premnogo dokazov, ki od dne do dne bolj potrjujejo, kako prazna fraza je bila krilatica, govornjena in zapisana ob nastopu današnjega režima, češ, da je to vlada «sporazuma, reda, zakona in poštenja». Izkazalo se je, da si je vlada sporazuma pridelala ta epitet, še predno je imela trdit, da je dosežen od vsega prebivalstva v ostalem tako silno zaželeni «sporazum med Srbij in Hrvatij». Sporazuma se danes ni in izgleda, da tudi po sedanjosti pot ne bo dosežen. Če se bolj in bolj bliža umestnost prejšnje politične koncepcije, ki trdi, da je treba najprej razgnati separatistične in federalistične agitatorje in ščuvanje, ako se hoče doseči v državi mir med narodom.

Kakor si je vlada federalistov furti-maško naela navedi «sporazuma», ravno tako po nepoštenosti in neiskrenosti si je uzurpirala naslov reda, zakonitosti in poštenja. Vse to je sama laž in varanje ljudstva. Kaos v državi še ni bil nikdar tako velik. Edinole treznosti in samozatajevanju pristavši nacionalnega bloka se ima vlada zabavati, da niso v poedinah delih države izbruhili vsled neznoznih separatističnih provokacij in partizanskih orgij režima večji nemiri in neredi. Za nezakonitost in nepoštenost pa še noben režim v dejanjih ni doprinesel toliko dokazov kot režim federalistov, zlasti pa slovenskih avtonomistov. Tretni mesec že je ta režim na krmilu. Medtem nele, da ni ničesar, prav ničesar izpolnil, kar je volilec lani obetal, marveč je vso svojo moč in vladno silo porabil samo za preganjanje uradništva. Za sam začetek klerikalne strahovlade po naših uradih je dovolj značilen za moralno kakovost škofovih ljudi. Klerikalci stoji danes razkrinkani pred vso javnostjo. Široke plasti ljudstva uvidevajo, da so bile od voditeljev SLS očiščene, in premnogi dosedanj prištati klerikalne stranke spoznavajo, kako prav smo imeli, da smo neprestano opozarjali na škodljivost, nepoštenost in koruptnost klerikalizma. Ako bi ne bila škoda za splošno prevelika, bi bilo želeli, da bi vsaj še nekaj časa klerikalci z dejanji potrjevali, kaj znajo. Ljudje so pri nas, na žalost vse prehitro pozabili, kaj je slovensko ljudstvo pod klerikalizmom že pretrpelo in kaj so pravi njegovi cilji in nameni.

Pa se dan za dnevom oglašajo razni kvazazugoni, ki menijo, da se da z neznačajnostjo in intrigami reševati težka javna vprašanja. V svoji brezmožnosti domišljivosti, potencirani z nevtolajeno osebnostno ambicioznostjo širijo malodušje in forsirajo uskožstvo, mesto da bi slo vse, kar je v Sloveniji naprednega, skupaj, da pride skoraj do obračuna z nepoštenim klerikalizmom, ki se ga da podreti edinole z neumornim pozitivnim delom in doslednim bojem.

O taktiki je diskusija gotovo mogoča, ako ne pusti iz vidika glavnega cilja. Gotovo pa so najmanj upravičeni oddajati sodbje ljudje, ki so jo še vedno zavozili. Ti nezmotljivi (mediokriteti) so vedno nezmotljivi! Niti tega ne pomislijo, da bi Davidovič ne imel nobene možnosti napraviti svoj poskus, da ni bilo proti eks-

Radičevci ne vstopijo v vlado

PO BREZUSPEŠNIH KONFERENCAH SE JE PODPRESEDNIK HRSS MAČEK VČERAJ VRNIL V ZAGREB. — «POLOŽAJ JE DELIKATEN.» BURJA V DAVIDOVIČEVEM KLUBU. — ENOTNOST OPOZICIJE.

Beograd, 1. oktobra. p. Naše včerajšnje poročilo, da je položaj vlade zelo težaven, se danes v polnem obsegu potrjuje. Z gotovostjo se lahko trdi, da je vprašanje vstopa radičevcev definitivno rešeno in sicer negativno. Carancije, ki jih je na zahtevo krene morala vlada zahtevati od HRSS, glede glavnih vprašanj naše države in nacionalne politike, je Radič odklonil ter je povrh po dr. Mačku predložil vrsto nadaljnjih partizanskih zahtev, ki vse gredo za tem, da se uprava na Hrvatskem spravi povsem v njegove roke.

Današnji dan je potekel v brezuspešnem iskanju novih formul in izhodov. Dopoldne je dr. Maček najprej konferiral eno uro z g. Davidovičem, pozneje so tem razgovorom prisostvovali tudi gg. Marinković, Spaho in Petrovič. Nato so se sestali še federalistični blok gg. Maček, Spaho in Korošec ter so dopoldne in popoldne razpravljali o nestalih težavah. Pri tem se je dr. Korošec bridko pritoževal nad agresivnostjo Stj. Radiča proti škofom in duhovnikom, češ da bi ta ofenziva mogla resno omajati medsebojno zaupanje v federalističnem bloku. Dr. Maček je odgovarjal da je HRSS v svoji politiki na Hrvatskem avtonomna...

Zvečer je dr. Maček odpotoval zopet v Zagreb s nekaterimi novimi predlogi, ki jih pa sam označuje kot četavne.

Položaj je danes ta, da prehaja HRSS v politiko slobodne roke napram Davidovičevi vladi. Ona še ni odpravila prijateljstva, toda užaljena se umika v vlogo «kritika», ki se more vsak hip spremeniti v sovražnika. Situacija Davidovičevega kabineta je torej po dveh mesecih

slabša nego je bila od začetka. Pri tem pa prihaja zasedanje Narodne skupščine. V političnih krogih se v ostalem smatra, da bi g. Davidovič moral izvajati konsekvence iz dejstva, da mu krona ni odobrila njegovih predlogov glede vstopa radičevcev v vlado. Značilno je, da režimska «Pravda» označuje vladino situacijo kot jako delikatno.

Dogodki zadnjih dni so bili danes predmetom razburjene debate in ostre kritike v Davidovičevem klubu. Min. predsednik se je zamen trdil predstavljati stvar kot neopasno.

Opozicija pa postaja čimdalje kompaktnejša, vedno bolj bojovita in edinstvena. Danes dopoldne sta v Pašičevem stanovanju dalj časa konferirala Pašič in Ljuba Jovanović. Po tej konferenci se je v političnih krogih govorilo, da se je Jovanović popolnoma pridružil stališču Pašiča ter da v vseh podrobnostih soglaša z njegovim mnenjem. Popoldne je bila konferenca v klubu samostojnih demokratov. Po tej konferenci je dr. Ninčič eno uro konferiral s Pribečevićem. V političnih krogih se tej konferenci pripisuje posebno važnost, ker je bil Ninčič eden izmed poslancev, ki je odobral akcijo Ljube Jovanovića. S tem činom se poudarja, da v nacionalnem bloku vlada absolutna enotnost glede situacije in načina rešitve današnje krize.

Zagreb, 1. oktobra. r. «Hrvat» poroča iz Beograda, da radikalni povodom današnjih konferenc med Pašičem in Ljubo Jovanovićem pričakujejo krizo vlade in stremijo za tem, da s pomočjo Ljube Jovanovića vnesajo zmedo.

Nova bolgarska akcija proti Jugoslaviji

REORGANIZACIJA MAKEDONSKIH KOMITISKIH TOLP. — BOLGARSKA VLADA POŠILJA ČETE NA NAŠO MEJO. — ATENTATORJI ŽE V JUGOSLAVIJI?

Sofija, 1. oktobra. r. Včeraj popoldne je bil na tukajšnjem kolodvoru uvajen bataljon pehote, ki je bil odpravljen v Džumajo. Četudi se v vladinih krogih izjavlja, da so čete bile tja poslane samo v svrhu obranitve reda, se vendar razširjajo trdovratne vesti, da so ti ukrepi bili storjeni povodom izjav drž. podtajnika Ceremovića pred predstavniki tiska v Beogradu. Vlada v Sofiji se boji, da bi naši oddelki v preganjanju komitašev v resnici prestopili mejo. Zato so bile v Džumajo in Petrič razun čet, ki se tam že nahajajo, poslana še nova ojačenja. Po nekem drugem poročilu se nadaljujejo boji med makedonskimi četami pod vodstvom Protogerova in njegovimi nasprotniki. Vlade čete da so namenjene v podporo generalu Protogerovu.

Beograd, 1. oktobra. p. Makedonska or-

ganizacija namerava po vesteh iz Bolgarije nove akcije. Okoli 150 makedonskih rezervnih častnikov naj organizira nove bojne edinice s pomočjo Cankove vlade. Dopotovali so v Džumajo in Nekropol, kjer bodo prevzeli poveljstvo nad takozvano milico, ki je ostala po Todoru Aleksandroviću. Na naše ozemlje je bilo poslanih 30 teroristov, da izvrše ukaze makedonskimi četami, po možnosti tudi atentate na kralja, Pašiča, Marinkovića in druge odlične osebe.

Sofija, 1. oktobra. p. Tu se javno govori, da je Jugoslavija v razsulu, ter da je treba, da bolgarska vojska vkoraka v Macedonijo. Trdi se, da sta Gligorije Vasilev in Nikola Miljev bila poslana v Bruselj da organizirata diplomatsko akcijo v pričakovanju važnih dogodkov.

Iz seje ministrskega sveta

Beograd, 1. oktobra. p. V nocojšnji seji ministrskega sveta je vlada sklenila, da se radi določitve sestanka Narodne skupščine jutri sestaneta ministrski predsednik Davidovič in predsednik Narodne skupščine Ljuba Jovanović. Skupščini namerava predložiti vlada invalidski zakon, zakon o pobijanju korupcije ter trgovinsko pogodbo z Italijo. Na zahtevo ministrstva za zunanje stvari se je za 1 milijon Din povečal kredit za razmejitvene komisije. Sklenilo se je, da se za osebe ne izdatke zagrebškega gledališča odobri kredit za mesec oktober. Na podlagi čl. 284. finančnega zakona je vlada odobrila kvoto za odkup privatnega premoženja, zgradb in zemljišč ob progji Južne železnice. Minister Spaho je poročal, da pripravlja referat o vprašanju ministrov n. r. Nato je bilo razveljavljenih nekoliko odlokov bivšega ministra za šume in rupe dr. Srskića. Končno je vlada razpravljala o referatu Ilje Šumenkovića glede ukinitja sekvestra in prodaje posestva grofa Majlata v Vojvodini.

trema separatistov protiuteži v odločitvi in nepopustljivosti nacionalnega bloka. Kje bi bili v državi in z državo, da bi separatistični elementi imeli priliko doseči svoje prevratne cilje, ne da bi zadeli na nepremagljivo barijero odpora nacionalne taktike!

Nikakor ni res, da je že vseh dni konec. Naj se «Slovenec» še tako objesno obnaša, uverjen naj bo, da pridejo drugi časi, a ž njimi tudi dnevi obračuna in poplavlja. Ako bi se klerikalci ničesar drugega ne zavedali, bi morali vedeti, da zlasti pri nas v Jugoslaviji se ni noben režim dolgo držal in da je povsem izključen, da bi se mogel držati režim separatistov in korupcionistov in to proti volji večine naroda v državi.

Nova preganjanja odličnih prosvetnih delavcev

Beograd, 1. oktobra. p. Nocojšnje zemljoradniške «Novosti» poročajo, da je prosvetni minister dr. Korošec odstavil tri odlične nacionalne šolnike v Bosni in sicer ravnatelja Milana Gjukovića, nadzornika osnovnih šol Stevana Zakula in nadzornika srednjih šol Gjoko Kovačevića ter je na njihova mesta imenoval tri izrazite separatiste med njimi znanega Tandarića. «Novosti» opozarjajo, da je Zakula podobno kakor Gangl eden od voditeljev jugoslovenskega Sokolstva ter zahtevajo takojšnjo remeduro.

Albanski protest

Beograd, 1. oktobra. p. Potrjuje se vest, da je Fan Nolijska vlada povodom incidenta v okolici Vrmoka izročila protest Zvezi narodov ter zahtevala intervencijo Zveze narodov. Naša vlada je poslala naši delegaciji v Ženevi navodila, s katerimi obsoja ter pojasnjuje incident. Pleme Kuči je prestopilo mejo samo zato, da reši zarobljene deklice in ukradeno živino. Sicer pa se jasno vidi, da je današnja albanska vlada nesposobna, da vzdržuje red

INVALIDSKI ZAKON.

Beograd, 1. oktobra. p. Nocoj ob 19. je bil v dvoru minister socialne politike dr. Behmen, ki je kralju predložil v predskančijo načrt invalidskega zakona. Nato je kralj sprejel v avdienci ministra za notranje stvari Petrovića ter je podpisal večje število ukazov o sprejemu v naše državljanstvo.

NOVI ČASTNIKI.

Beograd, 1. oktobra. p. Danes je bil podpisan ukaz, s katerim je bilo imenovanih za častnike 212 gojencev vojne akademije.

Generalna debata o mirovnem paktu

PLENARNA SEJA ZVEZE NARODOV. — SIMPATIČEN NASTOP FRANCOSKEGA ZASTOPNIKA. — KDO SE SMATRA NAPADALCEM.

Ženeva, 1. oktobra. s. Privikrat je danes na dnevnem redu zborovanja Zveze narodov razsodišče, varnost in razorožitev kot nekaj enotnega, kar je treba udeležiti. Tribune so močno zasedene. Burno ploskanje je pozdravilo poročevalce Groona, Politisa in dr. Beneša, ko so stopili na govorniške tribune.

Politis (Grčija) je podrobno analiziral načrt protokola, t. j. one člene, ki se predvsem bavijo z mirno poravnavo med narodovimi sporov, z rednim razsodiščem, z določbami protokola o obsojanju napadalne vojne itd. Govornik spominja na slučaje, v katerih protokol ne pride do uporabe, kakor n. pr. na že obstoječe mirovne pogodbe. Posebno podrobno se bavi poročevalec še enkrat s pomembno definicijo «napadalca», na kateri slone sankcije in njihovo takojšnje uveljavljanje. Kot napadalec se smatra: 1.) Kdor začne vojno, ne da bi se obrnil do razsodišča, ali ki se noče ukloniti izreku razsodišča; 2.) kdor začne vojno, čeprav je bil zahteval od sveta Zveze narodov začasnih ukrepov; 3.) kdor začne vojno, dasi je bilo znano, da spada sporno vprašanje v izključno kompetenco druge države in še niso izčrpane vse možnosti pobotanja in sporazumljenja.

Dr. Beneš se je bavil v svojem govoru s tehnično stranjo problema in z vprašanjem varnosti. Spretno je opisal vso temo: pretnje napada, varnost, nastop sankcij, razorožitev in razmerje med paktom in protokolom. V zvezi s sankcijami se je dotaknil dr. Beneš tudi pomoči napadeni državi in vprašanja posebnih dogovorov in regionalnih pogodb. Govornik se je bavil z razorožitvijo in izjavil, da je, kar je treba vedno znova naglašati, razorožitev brez varnosti nemogoča. Prihodnja razorožitvena konferenca da

se bo morala na vsak način baviti z vsemi temi vprašanji. Brez razorožitve ne more biti razsodišče in varnosti, brez razsodišča in varnosti pa tudi ne more biti razorožitve. Dr. Beneš je prečital potem resolucijo, ki naj se predloži zborovanju, in naglašal, da bo Češkoslovaška ena prvih držav, ki bo podpisala protokol.

Seja se je zaključila ob 1. in se bo popoldne ob 4. nadaljevala. Na oopoldnjski seji se je takoj začela splošna debata o ženevskem protokolu. Najprej je govoril Loudon (Holandija). Bivši francoski ministrski predsednik Briand je izjavil v imenu svoje delegacije in svoje vlade, da pristaja Francija na protokol in da ga bo podpisala. Nasproti vsem napadnim nazorom in trditvam se ne more dovolj naglašati, da bo Francija mir. Kdor pravi, da je Francija militaristična, jo hudo žali. Francija nikakor ni imperijalistična in bo storila vse, da pripomore tako važnemu delu za svetovni mir, ki je na dnevnem redu, k udeležiti. Kdor se za kaj takega zavzema, ne more biti imperijalističen. (Burno ploskanje). Briand je izjavil nadalje, da je protokol ogromna ovira vsojevanju in da je zato neprecenljive vrednosti.

Burno pozdravljen je izjavil angleški delegat lord Parmoor, da bo angleška delegacija zastavila ves svoj vpliv, da bo privedla vlado do tega, da podpiše protokol.

Senator knez Scialoja (Italija) je ugovarjal, da je storjen privikrat plemenit poskus, da se uvede razsodišče. Ako danes ne zadosti protokol še vsem zahtevam, se ne sme pozabiti, da smo mogli ostati le v okviru onega, kar se da res izvesti. Na temelju tega protokola bo mogoče delati dalje.

Zaupnica Seiplovi vladi

Dunaj, 1. oktobra. j. V zbornici je izjavil danes poslanec dr. Dinghofer, da stoji Avstriji na načelu svobode trgovine in prometa da pa nikdar ne bodo vneti za vstop v podonavsko federacijo ali v Malo antanto, in da kaj takega ne bodo nikdar dopustili. Pri glasovanju je bila nezaupnica socialnih demokratov odklonjena, sprejet pa je bil predlog krščanskih socialcev, da se vzame poročilo o posvetovanjih v Ženevi na znanje.

Poljsko-češko zблиžanje

Ženeva, 1. oktobra. s. Poljski zunanji minister Skrzynski in češkoslovaški minister za zunanje posle dr. Beneš sta se danes sporazumela. Oba ministra sta določila delovni program, ki gre za tem, da se urede za obe državi aktualne zadeve, ki se nanašajo deloma na že sklenjene, pa doslej še ne ratificirane pogodbe deloma pa na dogovore, ki jih je treba še skleniti. Ureditve odnošajev dobrega sosedstva zahtevajo revizijo teh zadev. Uverjena o tej potrebi, sta oba ministra sklenila, da je treba takoj proučiti vsa še neresena vprašanja.

Varčevanje na Češkem

Državni proračun za prihodnje leto. Praga, 1. oktobra. s. «Prager Presse» poroča, da znaša budžet za prihodnje leto 17 milijard, v primeri z letošnjim za 2 milijardi manj. Zmanjšanje se ima predvsem izvesti v starnih izdatkih. Osebnih izdatki znašajo 55 odstotkov celotnega proračuna. Parlamentarni krogi menijo, da bi moralo biti razmerje z izdatki baš nasprotno, kar bi se dalo doseči s poenostavljenjem državne uprave. V to svrbo naj bi se imenovala posebna komisija strokovnjakov v zadevah državne uprave s parlamentarnim značajem, ki naj bi pripravila reformo državne uprave. »Narodni Listy« naglašajo nujno potrebo, da se stedi in da se mora Češkoslovaška odreči slovesu, da ima med vsemi državami največ ministrov.

ODSTOP GRŠKE VLADE.

Atene, 1. oktobra. s. Vlada je danes odstopila.

SOCIJALNOPOLITIČNI KONGRES V PRAHI.

Praga, 1. oktobra. j. Pripravljalni odbor za socialno-politični kongres je na popoldanski seji sklenil voliti Alberta Thomasa za poslevoledne predsednika kongresa. Proti temu sklepu so protestirale švicarska, nemška in avstrijska delegacija, ker bi Thomas, ki je predsednik mednarodnega delovnega urada v Ženevi, utegnil poskušati izvesti na kongresu politiko svojega urada. Na prigovarjanje češkoslovaške delegacije je Thomas vseeno sprejel izvolitev. Nemci so dobili zastopstvo le v častnem predsedstvu in je bil izvoljen znani učenjak Brentano.

Castiglionijska afera

Rim, 1. oktobra. j. Afera Castiglioni daje opoziciji povod za ljute napade na vlado. Njeni listi naglašajo, da se je Castiglioni le s pomočjo fašizma povzpeli tako visoko.

Budimpešta, 1. oktobra. j. Policijska preiskuje zadevo generalnega ravnatelja Depozitne banke Neumanna v zvezi s Castiglionijsko afero ne bo ga pa izročila Avstriji, ker je madžarski državljani in prepoveduje zakon njegovo izročitev.

Dunaj, 1. oktobra. s. Zastopnik banke Commerciale Italiana Adolf Rossi, ki stane kot njegov zaupnik v hiši Castiglionijski na Dunaju je posetil danes podkancelarja dr. Franka in mu je naznačil da Castiglioni z ozirom na svoje gnotne razmere danes nikakor ne more založiti kaveje v znesku več milijard avstrijskih kron. Rossi je zaprosil dr. Franka naj bi oblastva pustila Castiglionijska na svobodi brez kaveje. Banca Commerciale ki je poslala dr. Giussania kot svojega drugega zastopnika iz Milana na Dunaj, izjavlja, da je v načelu pripravljena urediti obveznosti tvrdke Castiglioni. V to svrbo je dobila že obsežna jamstva za Castiglionijsko imovino na Dunaju.

Težka železniška nesreča

Osební vlak zavozil v brzovlak. — 20 mrtvih.

Mainz, 1. oktobra. j. V predoru, ki veže južni kolodvor z glavnim in je precej dolg, se je pripetila ob 1. uri popoldne velika železniška nesreča. Dvjak, ki je odšel ob 1. uri s kolodvora, se je moral zaradi defekta na stroju ustaviti v predoru. Nekaj minut za njim odhajajoči potniški vlak za Worms se je zaradi tega zaletel z vso silo v zadnje vozove brzega vlaka, čigar vozovi, zlasti zadnji so bili popolnoma razbiti. Pri nesreči je bilo več mrtvih in ranjenih.

Frankfurt, 1. oktobra. j. Železniška nesreča v mainškem predoru se je po zadnjih vesteh izkazala za večjo kot je bilo prvotno javljeno. Do večera so izvele izpod ruševin razbitih vagonov Dvjlaka 14 mrtvih in 20 ranjenih. Bati se je, da je pod ruševinami še nekaj mrtvih in ranjenih, tako da bo število življenjskih žrtev preseglo 20.

JACKIE COOGAN PRI PAPEŽU.

Rim, 1. oktobra. j. Jackie Coogana je danes sprejel papež v avdienci. Pij XI. ga je vprašal, kaj ga najbolj zanima. Mladí filmski igralec je rekel, da ga najbolj veseli, kadar vidi na platnu Coogana, ki vendar ni on sam. Jackie potuje sedaj v Armenijo, kjer bo sodeloval pri akciji za podporo trpečih otrok.

IZ RUMUNIJE IZGNAN ŠKOF.

Budimpešta, 1. oktobra. s. Rumunska vlada je škofa dr. Lanya, ki je zadnje čase škofoval v Velikem Varadinu, sedaj popolnoma izgnala iz Rumunije.

COLOMBO CEYLON TEA, Marque spéciale

Zagrebački mig s kolom

PREDSEDNİK HRSS GROZI VLADI Z ODPOVEDJO LJUBEZNI IN PODPORE, AKO RADIČEVSKI MINISTRI NE BODO IMENOVANI.

Zagreb, 1. oktobra. Medtem ko gospodje iz vlade na ves glas zatrjujejo, kako je položaj režima vedno bolj čvrst in da vstop radičevcev v vladu ni tako važna stvar ter podpredsednik HRSS dr. Maček novinarjem pripoveduje, da je vseeno ali gredo radičevci v kabinet ali ne, češ da odnosi med vlado in HRSS od tega niso prav nič odvisni — temveč nasprotno itd., itd., je predsednik HRSS Radić postal nervozen in hud. V današnjem »Slobodnem Domu« je vzel v svoje roke kol s katerim svojim prijateljem zelo vidno in zelo odkritosrčno namiguje.

Evo kaj piše:

Hrvatskemu narodnemu zastopstvu sploh ni padlo na pamet, da bi zahtevalo ministrske stolice, kajti nam Hrvatim ni do oblasti v Beogradu, temveč le do tega, da vse svoje državne posle začnemo reševati sami v svojem saboru in v svoji vladi v Zagrebu. Mi želimo to doseči v sporazumu z onimi Srbi, ki so za sporazum... Zato smo se pripravno odzvali pozivu prvakov združenih strank, da stopimo v vladu. Ponavljamo jasno in glasno, da HRSS ni zahtevala nikakih ministrskih stolice, pa se ji zato tudi niso mogle odbiti! Popolnitev nekaterih ministrskih stolice s hrvatskimi zastopniki je zahtevala sedanja vlada in zdaj je v prvi vrsti bila njena dolžnost, da to stvar tudi izvede! Zato od vodstva HRSS radi te stvari ni nič ostalo v Beogradu niti odšel tja. Minili pa so ne samo dnevi, temveč tudi tedni, toda glede vstopa naših ljudi v vladu se ni sklenilo še ničesar. Radi tega je predsedstvo HRSS v ponedeljek, 29. t. m., temeljito obravnavalo to stvar in sklenilo, da se dr. Maček takoj poda v Beograd ter poda ministrskemu predsedniku nastopno izjavo:

1.) Ako so imenovanju hrvatskih ministrov napoti le najmanjše zapreke, naj se imenovanje opusti in vlada naj prazne stolice popolni, kakor hoče. Zastopniki

HRSS bodo še nadalje podpirali vladu. odrekli pa se bodo absolutno vsakega predloga in vsake zahteve glede hrvatske ter ves posel in vso odgovornost prepuštili vladi, — to tembolji, ker se itak vsi predlogi HRSS provajajo tako okorno ali sploh ne, da praktično nimajo posebne vrednosti. HRSS se lahko popolnoma zadovolji s svojo javno kontrolo v novinstvu, a po potrebi tudi v skupščini. Ako g. ministrski predsednik smatra, da bo vlada na ta način uživala več zaupanja pri drugem ustavnem faktorju, naj se imenovanje hrvatskih ministrov niti ne omenja več.

2.) Ves hrvatski narod pa smatra ta postopek z imenovanjem hrvatskih ministrov kot ponoven nepobiten dokaz, da smo še daleč do enakopravnosti in da v Beogradu še vedno želijo kot zastopnike Hrvatov same priliznjence in klečeplaznike, ki na Hrvatskem nimajo nikogar za seboj. Pašičevo postopanje s hrvatskim narodnim zastopstvom je dobilo torej še eno podkrepitev, ali po gospodko: »pendant«, in hrvatska politika se mora — pa še kako! — ozirati ravno na te dve važni politični činjenice.

3.) Združene stranke, osobito sedanja parlamentarna vlada ima prvo dolžnost, da vodi račun o razpoloženju i svoje parlamentarne večine i onih desetero milijonov naroda, ki stoje za njo; ne sme pa podlegati pisanju in pretnjam manjšine, ki v svojem obupu nad izgubo oblasti ne izbira sredstev ter osobito nam Hrvatima podtika vso ono neiskrenost pa tudi podlost, s katero se ta manjšina na žalost še preveč odlikuje.

Kot nekaj postskriptum, ki naj nekoliko ublaži ostre pretnje na adresu vlade in drugega ustavnega faktorja, Radić z zadovoljstvom beleži vest, da bo imenovanje njegovih ministrov »30. septembra ali 1. oktobra« podpisano. Medtem poteka tudi 1. oktober...

Kaj je Radić še povedal za „škofe in pope“

NEKOLIKO GRADIVA ZA »SLOVENČEVO« POLEMIKO.

Včerajšnji »Slovenec« se hudiče nad »Jutrom«, da se je zgražalo nad pastirskim listom hrvatskih škofov, ki poziva vernike, naj zbirajo o priliki proslave 1000letnice hrvatskega kraljevstva za nabavo zlatega kelihla s napisom: »Hrvatski narod Svetemu Očetu Piju XI. Jezusovemu namestniku na zemlji — povodom 1000letnice njegovega kraljevstva.« »Slovenec« piše, da to, »kar počenjajo Jutrovci s svetinjami slovenskega in v tem slučaju hrvatskega naroda, presega vse meje.«

Da se »Slovenec« ne bo prav po fazejsko hudoval samo nad »Jutrom«, mu predlagamo še par ocvirkov iz govora njegovoga intimnega zaveznika Radića proti škofom in popom:

»Sedaj bo 1000 let, odkar so naši pradedje rekli banu Tomislavu: Vsi naši sosedi imajo kralja, pa bodi še ti, da bo naš ugled večji. Zato je prišlo gospodi na misel, da je treba slaviti 1000letnico kraljevstva. Škofje pravijo, da so medtem prišli celi narodi pod tuja gospodstva in propadli. Samo hrvatski narod da je rešen in le njemu ni bilo prisojeno to, kar so doživeli drugi še večji narodi. Kdo je to tako odločil? Škofje pravijo: Bog naš. Mi imamo torej svojega posebnega Boga, kakor imajo tudi drugi narodi vsak svojega! Baš tako so tudi poganski Rimljani imeli posebne svoje bogove in vsak narod, ki so ga podjarmili, svojega. Tako je bilo v celi rimski državi čez 30.000 bogov, ki so jih Rimljani proglasili vse za zajedniške. Za vse so sezidali en sam hram Panteon. Ti pogani so bili torej boljši od naših škofov in bližji k resnici o nem Bogu vseh ljudi. Naš pravični Bog jemlje drugim narodom, kar daje nam, ker v nami drži.

Škofje nadalje velijo, kako smo bili slavni v prošlosti in dični. Na enem koncu pravijo, da smo veliki, a na drugem, da smo zadnji, ker grešimo, da imamo velike grehe. Dalje pravijo: »Prazne so cerkve.« »Naravski, ako župnik ne moli, nego samo špota.« So kraji, kjer pop stare ljudi klofuta in jih zmerja, da so svinje, krave. So tudi taki, ki s prižnice s prstom kažejo na pristaše drugih strank. Ti ljudje imajo toliko ponosa, da ne gredo v cerkev, kjer je tak pop.

Dalje pravijo škofje, da prazne cerkve jokajo, ker so potomci prvega katoliškega kraljevstva postali izrodli. Trdijo pa, da Hrvati lahko postanejo narod božji in svet narod, ako zberejo denar in ga pošljejo papežu v Rim. To je pogansko. Kakor govore škofje o Bogu, tako so govorili židje. Vera ni nobena parada. »Ona nije ni popovska, ni biskupska.«

Ako so škofje odredili, da naj se drugo leto prirejuje svečani obhodi in da naj se ves narod skozi celo leto pokorava, svobodno jim to. Samo meni se zdi, da bi največjo pokoro morali delati baš ti škofje in duhovniki. Ako bi v pastirskem listu ne bilo ničesar

drugega kot da se na petih, šestih mestih z naravnost trdovratno glupostjo ponavlja, da smo mi Hrvati katoliški narod, že to je dovolj, da za vedno zavrnemo tako pogansko škofovo politiko.

Pastirski list je poln satanskega napačja, za katerega veli katekizem, da je začetek vseh grehov. Škofje so nas Hrvate vzeli iz vrste vseh drugih narodov in nas proglasili za »izvoljeni« narod, ki ga Bog posebno čuva. To je tako nedostojno, to je tako bedasto, pa tudi tako podlo, da se ne da povedati. Kako je že samo to podlo reči narodu, da bo postal svet! Jezus se o Bogu ni dejal, da je svet. Jaz vam pravim to-le: Vse to je škofovski juris na hrvatski seljački pokret. Juris iz zasede v ime naše vere in baje v ime božje. Vsi ti škofje skupaj se ne upajo na seljački shod, da bi tam ustmeno objavili to svojo pogansko politiko. Zato so se s sestali pri najslabšem izmed njih, pri djakovskem škofu Akšamoviću, da so sestavili pastirski list.

Tako torej Radić, ki ga je »Slovenec« opetovano proglasil za edinega pooblaščenega zastopnika hrvatskega naroda. To je tisti Radić, s katerim se veče čuvarica verskih svetinj SLS v najožjem in najintimnejšem prijateljstvu, medtem ko trdi, da je njena sveta dolžnost, z vsemi sredstvi in na najograbnejši način voditi boj proti daleko krotkejšim slovenskim naprednjakom. Tudi na tem primeru se zrcali vsa notranja lažnjavost klerikalne politične in verske morale.

S prometom v politiko

(iz narodnogospodarskih krogov.)

Iz Beograda prihaja vest, da sta vpokojena šef generalne direkcije državnih železnice M. Ilić in njegov pomoćnik E. Deroko. Ni naš namen, da se spuščamo v politično razpravo tega vprašanja. Nas zanima predvsem govorica, ki se v zadnjem času trdovratno širi iz klerikalnih krogov, da namreč namerava gosp. Sušnik generalno direkcijo sploh podreti ter prenesti njene glavne kompetence zopet na ministristvo prometa samo.

V tem oziru je upokojitev gg. Ilića in Deroka simptomatična. Oba sta v desolantnih razmerah, v katerih se je dolgo nahajal naš promet in vožnjed skoraj popolnemu pomanjkanju upravne aparata pokazala mnogo dobre volje in tudi energije. Koliko je na njih tudi krivde za storjene pogreške, to naj raziskujejo drugi. Oba pa sta vedno zastopala pravilni princip depolitizacije železniške uprave. Organizacija železniške uprave je zastajala baš radi tega, ker smo ostali navzlic generalni direkciji v glavnem pri ministerijalnom sistemu. Sedaj kažejo znamenja, da se gosp. Sušnik popolnoma vraća na to staro opasno in pogubno pot. Mesto da bi skušal sprovedi

sti popolno depolitizaciju centralne prometne uprave potom izgraditve generalne direkcije, ki ne bi bila odvisna od neprestano se menjajoče politične situacije, mesto da bi s spopolnitvijo organizacije, razdelitvijo dela in kompetenc na oblastne direkcije omogočil, da prične prometni upravni aparat svobodnije in normalnije delovati, tlači prometno upravo nazaj v politiko.

Tako je delat italijanski fašizem. »Poministril« je železniško upravo, ukinil generalno direkcijo italijanskih železnice, da je mogel popolnoma izvesti svojo politično moč nad osebom. Toda žalostne posledice so že tu. Italijanski promet, ki itak ni bil nikdar dober, sedaj še vidneje propada. Pri naših političnih razmerah je uničevanje takih institucij še posebno velik greh, ker morejo samo one dati stabilnost v gospodarstvu in zmanjšati prevelik vpliv političnih strank, zlasti onih z demagoškimi praktikami, kakršne je uvedla v življenje zlasti SLS. Predpostavljamo pač, da so primerno organizirane.

Ali hoče gosp. Sušnik železnice morati federalizirati? Gotovo so vsi pametni ljudje za zdravo dekoncentracijo državne uprave, tudi železniške, ali glava mora ostati kljub dekoncentraciji in ta glava mora začeti misliti in delati tako, da bo v korist železnice in narodu, ne pa tako, kakor misli vsak mesec drug ministar.

Za našo državno železniško potliko bi morale veljati sledeče smernice: depolitizacija uprave, to je zmanjšanje vpliva ministristva na upravne posle, zato pa temeljitija organizacija generalne direkcije in oblastnih direkcij, določitev kompetenc, končna redakcija železniških zakonov in pravilnikov; komercijalizacija obrata v nasprotju z dosedanjim sistemom, ki preveč dopušta favoriziranje političnih interesov potom ministrov ali favoriziranje posameznih slojev brez ozira na splošnost. Slediti bi morali avstrijskemu ali nemškemu zgledu in železniško obratovanje postaviti izven državnega budžeta, bodisi da se izroči vodstvo mešani politično državno gospodarski korporaciji, bodisi čisto gospodarsko upravno telo.

Tudi bi trebalo inicijative in dela! Pred politiziranjem v prometni upravi pa odločno svarimo. Naše železnice so že dovolj pretele vsled ministrskih in partijskih eksperimentov in ne prenescejo nobenega »ministerijaliziranja« več.

Politične beležke

— Batinaška vlada reda in pravice. Beograjski »Balkan« je nedavno pisal, da batinjani v naši državi ne poznamo. Separatisti, ali vsaj naši bi na to potekli: »Zdaj že ne, ko vlada red in pravica, splošno zadovoljstvo itd. itd.« Zagrebški »Hrvat« pa pove čisto nekaj drugega: »Mi bi privoščili glavnemu uredniku »Balkana«, da dobi toliko batinj, kakor so jih zadnjih 14 dni dobili hrvatski seljaki.« Evo, tudi današnja vlada je batinaška. Sicer pa si bodo gospodje reda in pravice ta epiteton prisluzili z vso svojo dobro in slabo voljo.

— Minister Kulovec — ste čuli? Naš dični agrarni in vodni ministar Kulovec je dal beograjskemu dopisniku »Jutrnjega lista« kolosalen intervju kot odgovor na zemljoradničke pritožbe pri ministristem predsedniku. Ni vse zabavno, kar je tu izprtlj gospod ministar, pač pa je zabavnejše, kako mu zagreška »Riječ« bere levite: »Duhovnik Kulovec enostavno nima pojma o agrarni reformi, o veličini tega socijalnega problema, niti ne ve, kaj so veleposredstva, ki jih v Sloveniji ni. Kar je on povedal o agrarni reformi in o melioracijah, so stare obrabljene zgodbe; sploh pa on kot ministar poljedelstva in vod nima pravice rešavati agrarno vprašanje, niti o tem, ne bo kdaj imel merođajne besede. Zato je smešno in depilirano pripisovati njegovim agrarnim izjavam kako važnost. Toda druga stvar je, ki duhovnika Kulovca predstavlja v še bolj reakcionarni luči. On opravičuje preganjanje uradnikov na senzacionalen način. Pravi n. pr.: Odpustil sem nekoga okrajnega ekonomu, ker ni bil kvalificiran za ta položaj; a je napadel našo stranko s svojim podpisom brez kakave stvarnega razloga. To je zares divno! Pravi »Riječ«. Napadali so Pribičevića, da je baje divjaško preganjal in odpušćal uradnike iz strankarskih razlogov. Toda Pribičević ni odpustil niti enega državnega uradnika brez stvarne državne potrebe. Ti uradniki so napadali obliko države, državno in narodno edinstvo, in sicer prav mnogi s svojim podpisom. Kulovec pa odpušća uradnika, ker je napadel njegovo separatistično stranko, in to se sam prizna! Takšen ministar je resnično hušji in reakcionarniji kot vsi ministri, kar jih je doslej imela naša država. Nadalje je izpovedal Kulovec: Premestil sem

kmetijskega učitelja, pa ne radi njegove pripadnosti k SKS, temveč radi nekvalificiranega obnašanja, ker je kot načelnik Orjune atakiral neko povsem nedolžno učiteljico, ki služi v Italiji... Torej zbog privatnega incidenta z učiteljico iz Italije preganja Kulovec jugoslovenskega uradnika v Jugoslaviji, samo zato ker je Orjuna. To je več kakor skandalozno. Tak reakcionarni duh, poln strankarske maščevalnosti, karakterizira vso Davidovićevo vladu. Ta vlada s svojimi Kulovci preganja kralju in državi zveste uradnike in se še hvali s tem! To je prav tako glupo kakor nečuvstvo, in to si je treba zopomniti.

— Z radikalnim renegetom Nastasom Petrovićem je povodom njegovega govora na nedeljskem zborovanju »neodvisnih« radikalov začel ostro obračunavati glavni organ NRS »Samouprava«. Pobija njegove perfidne laži in mu svetuje, naj ne goni zajca, da ne izžene volka. Petrović je zaplaval v separatistične vode, dasiravno je glasoval za ustavo, ker mu je takrat tako kazalo. Danes trdi, da je bil proti načrtu ustave, a svoj čas je molčal. To je drzna politična licemerost. Sklicuje se na disciplinu, ki zanj ni veljala niti v verifikacijskem odboru niti v odlučilnem trenutku, ko so se mu že nudili boljši izgledi. To je brezobzirnost, ki se mu je res dobro izplaćala: danes je notranji ministar in Davidovićeve najintimnejši sotrudnik, Radić pa mu je v Zagrebu odkrito priznal, da je njegovo renegetstvo ustvarilo današnju politično situaciju v državi. Enako ostro napada Petrovića tudi »Vreme«.

Iz demokratske stranke

V soboto in nedeljo so se vršili prav dobro obiskani zaupniški sestanki odnosno plenarne seje k. o. JDS za Krško, Rakovo, St. Jernej in Kostanjevico. Vsa društva so podala poročilo o svojem delovanju in si določila smernice za budućnost. Poročilo o politični situaciji in o taktiki samostojne demokratske stranke, ki ga je podal g. dr. Rape, so sprejela k. o. z odobravanjem na znanje in sklenile soglasno izreči vodstvu stranke neomajno zaupanje.

Na Jesenicah se je v nedeljo vršil okrožni sastanak za radovijski okraj. Udeležilo se ga je vse k. o. JDS po svojih delegatih. Poročilo o politični situaciji je podal g. Fran Majcen, posamezni delegati so pa poročali o delovanju k. o. v pretekli sezoni in so končno tudi stavili predloge za poslovanje v budoće.

Danes, v četrtak se vrši plenarna seja k. o. JDS v Trebnjem ob 8. zvečer. Poročja g. dr. Rape iz Ljubljane.

V petek dne 3. oktobra se vrši plenarna seja k. o. JDS v Radolci. Poročja g. dr. Rape iz Ljubljane.

V soboto dne 4. oktobra se vrši plenarna seja k. o. JDS v Mirni ob pol 10. uri v gostilni g. Kolencu. Poročja g. Fran Majcen iz Ljubljane.

IZ ZVEZE KULTURNIH DRUŠTEV.

Preteklo zimo in pomlad je ZKD pridelila v ljubljanski oblasti pri svojih včlanjenih društvih skupno 182 predavanj in to v pretežni meri iz področja gospodarstva in politike. Tudi v letošnji sezoni bo ZKD vršila svojo veliko kulturno nalogo, zato je razposlala na vse včlanjene organizacije točen seznam predavateljev in naslovov predavanj, da utegne vsaka organizacija sama izmed zanimivih zase izbrati najzanimivejša predavanja. Dosedaj so društva zaprosila skupno za 225 predavanj, ki se bodo vršila od nedelje dne 5. oktobra dalje tedensko ob sobotah in nedeljah. Društva, ki še niso odgovorila na poslano okrožnico bodo morala malo potrpeti, ker so po večini vsi predavatelji, kojih šteje ZKD v letošnjem letu 40, že zaposleni za mesec oktober, november in december. Zamudnike bo skušala Zveza uvrstiti po novem letu in se bo le v kolikor bo sedaj stvar tehnično izvedljiva nanje ozirala tudi že v jesenski in zimski sezoni. Da ne zamude prilike tudi za kasneje, prosimo, da nemudoma poslejo svoje želje pismeno na ZKD.

V nedeljo dne 5. oktobra se vrše v ljubljanski oblasti sledeća predavanja:

V Radolici ob 10. uri dopoldne v Sokolski dvorani br. I. Jermana. Predava dr. Joža Bohinjc: »Delavstvo in strokovne organizacije«.

V Domžalah ob 9. uri zjutraj v restavraciji pri kolodvoru. Predava Valentin Urbančič: »Nezgodno in bolniško zavarovanje«.

V Straži pri Novem mestu ob 7. uri zjutraj v gostilni g. Ign. Sitarja. Predava g. Stojan Bajič: »Zgodovina gospodarskih gibanj«.

V Toplicah pri Novem mestu ob 7. uri zjutraj v gostilni g. Ign. Sitarja. Predava g. Stojan Bajič: »Zgodovina gospodarskih gibanj«.

V Vrškem ob 10. uri dopoldne v Sokolski dvorani. Predava živnozdravnik Lovro Tepina: »Prva pomoč živini v sili«.

V Leskovcu ob 7. uri zjutraj. Predava živnozdravnik Lovro Tepina: »Prva pomoč živini v sili«.

V Hotedersci ob 3. uri popoldne. Predava ga. Jerica Zemljanova: »O gospodinjstvih vprašanjih«.

Na Vrhniki ob 3. uri popoldne. Predava Josip Zupančič: »Stari in moderni diplomati v luči Svetega pisma«.

V Dražgošah ob 4. uri popoldne v prostorih g. Jelencu. Predava dr. Franc Cadež: »O nebesnih telesih«.

V Železnikih ob 4. uri popoldne v Sokolskem domu. Predava dr. Ivan Lah: »O vsesokolskem zletu v Prag«.

V Novi vasi pri Rakeku ob 7. uri zjutraj. Predava živnozdravnik Ivan Pestotnik: »Živnoredje in prva pomoč živini v sili«.

V Starem trgu pri Rakeku ob 3. uri popoldne v Sokolskem domu. Predava živnozdravnik Ivan Pestotnik: »Živnoredje in prva pomoč živini v sili«.

V Koroški Bell ob 9. uri zjutraj v Sokolski telovadnici. Predava g. prof. Dolžan: »O postanku sveta«.

Iz Primorja

• Žrtve zadnje povodnje na Gorškem.

Poročali smo že, da je divjalo prošli teden v sredo in četrtak v soški in baški dolini strahovito neurje z nalivi. V četrtak zjutraj se je hotel prepeljati 62 letni posestnik Anton Bajt iz Kamnega na drugi breg Soče, kjer leži njegovo posestvo. Peljal se je po vodi s pomočjo žice, za katero je bil privezan njegov čoln. Vslad nallivov narasla Soča pa je odtrgala čoln ter odnesla njega in nesrečnega starca. Utopljenca dosedaj še niso našli.

• Grozna nesreča v tržaški prosti luki.

Na parku »Barion«, zasidranem v tržaški prosti luki, je bila te dni zaposlena z razkladanjem tovora večja skupina težakov, katere je vodil delovodja Benedetti. Delo je vrvelo s polno paro in Benedetti se je kot vesten delovodja brigal za potek razkladanja. Podal se je tudi v skladišče parnika, da bi videl koliko blaga še leži v njem. Nesreča pa je hotela, da se je tedaj pri hidravličnem žerjavu, ki je dvigal vreče cementa iz parnikovega skladišča, utrgala jeklena žica in ves tovor (okolu 20 vreč) je padel nazaj v skladišče na Benedettija ter ga zmčkal. Ko so nesrečnega moža pripeljali v bolnišnico, je bil že mrtev.

Novo obleko

imate, ako daste ponošeno kemično čistiti in barvati v 1924-a l I. kemični čistilnici in barvariji Jos. Reich, Poljanski nasip št. 4. Podružnica: Šelenburgova ul. št. 3.

Sodišče

§ Kaplan Rotvar obojen radi zasramovanja. Včeraj se je vršila pri tukajšnjem okrajnem sodišču zanimiva razprava proti iskanju kaplanu Rotvarju, ki je kakor znano svoj čas šolske otroke, kateri so pri sokolskem naraščanju zmerjal s svinjami, barabami itd. ter grozil njim in njihovim staršem s peklom. Tožil ga je g. Javornik radi zasramovanja. Rotvar se zaslave ni udeležil osebno. Njegov zastopnik je skušal izpodbijati verodostojnost prič in predlagal, da se zaslišijo še šolski otroci. Sodnik je predlog zavrnul. G. Javornik je bil pripravljen se poravnati in je zahteval samo primeren znesek za slepe vojake. Rotvarjev zastopnik pa je to odklonil in le prošil za milo kazen. Kaplan Rotvar je bil nato obojen na 200 dinarjev, v slučaju neizterljivosti na štiri dni zopora in plačati mora vse stroške. Razpravljala se je ob enem tudi zadeva ge. Skala, katero je Rotvar zmerjal z brezverko ter ji očital slabo vzgojo otrok. Zanimiva priča v tem procesu je bil klerikalni priganjač ključavničarski pomočnik na Igu Ciril Podražaj 22 let star, ki se je nahajal ob dogodku pri kaplanu. Pod prisego najprej vse zanika da je bil kaplan inkriminirane besede izrekel. Na ponovno vprašanje sodnika pa izjavi, da ji je morda preden sta pričela kričati, lahko očital slabo vzgojo, nikakor pa ji ni rekel »brezverka«. Naj. interesantnejše je pač bilo, da je 10 letni deček Strle vprašanje kaplanovega zagonovnika, ali je ta res rekel »brezverka«, potrdil. Ker se nahaja gospa Skala v bolnišnici, je sodnik razpravo preložil, da bo, ko ozdravi zaslišal še njo. Rotvar je sedaj sodnijsko žigosan kot zasramovalec in si naj prečita v evangeliju sv. Matevja 12. poglavje 34. vrsto: »Gadja zalega, kako morete govoriti dobro, ko ste hudobni? Kajti usta govore, česar je srcu prepolino.«

Borza

1. oktobra:

CURIE: Beograd 7.175, New-York 525.125, London 23.43, Pariz 27.775, Milan 22.99, Praha 15.65, Budimpešta 0.0068, Bukarešta 2.69, Sofija 3.875, Dunaj 0.0074.

DUNAJ: Beograd 971 do 975, London 316.500 do 317.500, Milan 3104 do 3116, New-York 70.985 do 71.185, Pariz 3762 do 3778, Praha 2119 do 2129, Sofija 513 do 516, dinarji 967 do 973, dolarji 70.460 do 70.860, lire 3085 do 3105.

PRAGA: Beograd 46.50, Dunaj 4.71625, Rim 149.50, New-York 33.95.

BERLIN: Beograd 5.77, Milan 18.37, Pariz 22.19, London 18.70.

LONDON: Beograd 323, Berlin 18.872, Pariz 84.15, Italija 101.85, Svica 23.44, New-York 446.50, Dunaj 317, Rumunija 870, Budimpešta 149.25.

Redne čestitke

naših odličnih dam

k sijajni izbor jumperjev

je deležna sama tvrdka

Fran Lukić, Pred škofijo 19.

Naši kraji in ljudje

Kaos v prosvetni upravi

Naša nedavna razkritja o popolni zmešnjavi, ki je zbog naravnost urnobesnega centralizma klerikalnih ministrov zavladala tudi v prosvetni upravi, so ostala brez odgovora. Prizadetim so očividno popolnoma zaprli sapo.

Danes smo izvedeli nov slučaj, ki dokazuje, da klerikalci niti lastnih ukrepov ne izpeljujejo in da gre vladna akcija, reda in pravice celo tako daleč, da zahtevajo celo izvršitev kraljevskih ukazov. Z ukazom Nj. Vel. kralja sta bila šolska upravitelja Janko Nep. Jeglič in Josip Cepuder v Ljubljani razrešena dne 31. julija t. l. svoje službe in šef prosvetnega oddelka je odredil, da morata izročiti svoje posle najstarejšima članoma učiteljskega zbora, g. Jegliču g. učitelju Tratarju, g. Cepuder pa g. Semetu. Toda ne! Onadva vodita še sedaj šolo, podpisujeta uradne akte in izprichevala. Po našem mnenju so vsi uradni spisi z njunim podpisom neveljavni. Šef prosvetnega oddelka in okrajni šolski nadzornik za mesto Ljubljano, kje sta? Očividno se ne upata postopati po zakonu in ukazu, ker je vodstvo SLS drugačnega mnenja nego kraljevski ukaz!

Velike vaje vojne mornarice

Našo vojno mornarico javnost malo pozna. Kako bi tudi bilo drugače! Mirom na pogodba nam je dodelila samo 12 torpedovk raznih tipov ter par starih letenih ladij, katere je že pokojna Avstrija poslala v pokoj. Ako prištetjemo k temu še nekoliko minonoscev in vlačilcev, ki smo jih pozneje nabavili, imamo približno popolno sliko jugoslovenske pomorske brodovje.

Organizacija naše vojne mornarice je bila silno težavna stvar. Po prevratu so se bivši avstro-ogrske pomorci vrnili domov ter se večinoma posvetili novim poklicem. Samo nekoliko poštvalnih moč je ostalo zvestih pomorski službi in ti so začeli kovati strokovno terminologijo, popravljati ostavljene ladje, ladje delnice, zapuščena poslopja in hidroavione. Vse to je namreč bilo v obupnem stanju razpadanja. Tekom petih let se je naša vojna mornarica popravila in dvignila na visoko stopnjo. Potrebni častniki so se našli, moštvo tudi, in ako je zadeva naše vojne mornarice dozorela tako daleč, da so se letos od 15. avgusta do 15. septembra moge vršiti že prve pomorske vaje na naši jadranski 600 km dolgi obali.

Ze o priliki angleškega poseta Dubrovnika, Gruža, Boke Kotorske, Splita in Šibenika je bilo opaziti, da je naša vojna mornarica na svojem mestu. Angleži se tedaj niso mogli načrtovati izurjenosti

naših skromnih edinic ter so venomer ponavljali, kako jih je prijetno iznenadilo vse kar so videli. Angleški admiral Brock je pozval našega viceadmirala g. Prico, naj obišče z našo mornarico angleško oporišče na otoku Malti. Ko je g. Prico odgovoril, da bi se haš ne reprezentiral dobro z našimi malimi ladjami, je angleški admiral ponovil svoje povabilo z utemeljitvijo, da se jugoslovenska mornarica glede svoje izurjenosti in pripravljenosti nima ženirati pred nobeno veliko pomorsko silo.

Manevri so začeli 15. avgusta. Udeleževali so se jih: torpedovke št. 5, 7, 8, 11; pomožne ladje: Jaki, Silni, šolska ladja «Sitnica», jahta «Vila», ladje Sokol, Jastreb, Galeb, Orao, Labud, Kobac ter flotilja minonoscev. Od četa na suhem so prisostvovali manevrom bokokotorska, dubrovniška, trebinska, splitska, šibeniška, biogradska, sušaska, kraljeviška in krška garnizija.

Pomorske vežbe, ki sta jih vodila vicesadmiral Prica in kontraadmiral Koch so se obnesle odlično. Angleži so poveljnikom naše mornarice čestitali na tolikem uspehu ter so voščili najlepšo srečo v prihodnosti. Omeniti je treba tudi, da je ves čas manevrov naše mornarice bila v naših vodah italijanska ladja «Francesco Ferruccio», na kateri se je nahajalo 140 kadetov italijanske pomorske akademije v Livornu. Ta ladja je pozdravila našo pomorsko eskadro s 15 topovskimi strelji. To srečanje je bilo ob enem prvo službeno srečanje italijanske vojne mornarice z našimi pomorskimi ladjami.

Na javnosti je sedaj ležeče, da podpre akcijo za okrepitev jugoslovenske mornarice z vsemi svojimi silami. Saj je vprašanje naše mornarice tudi vprašanje našega Jadrana in svobodne Dalmacije.

Kriza na Tehniški srednji šoli v Ljubljani

Ravnateljstvo Tehniške srednje šole nam piše:

Vsled izstopa zadnjega strojnega inženjerja, ki je še omogočal redni strokovni pouk v strojno-električnih predmetih, je z današnjim dnem deloma ukinjen pouk v II. letniku višje strojne šole in v II. letniku strojne delovodske šole. V teh dveh letnikih odpadejo vsled tega glavna strokovna predavanja o strojogradbi in pripadajoče konstrukcijsko risanje do tedaj, ko se posreči pridobiti vodstvu zavoda primerno kvalificirano učno moč, ki bo v stanu vršiti pouk v takem obsegu in v taki meri, da ne bo v škodo pravemu strokovnemu pouku, kakor tudi ugledu zavoda.

Na zavodu so dosedaj ostali samo še štirje strojni inženjerji, ki bi morali vsled izstopa petega prevzeti skupno najmanj 126 tedenskih ur strojno-tehničnih predmetov, vsled česar bi povprečno odpadlo

na enega strojnega inženjerja — če bi bila taka delitev danes sploh mogoča — 31 do 32 tedenskih ur; to število ur vzdržati je fizično nemogoče, kakor je tudi nemogoče pri tem številu učnih ur tehnično izvesti urnik.

Posledica tega je, da stoji omenjena dva letnika pred katastrofo in nevarnostjo, da izgube prizadeti učenci to celo šolsko leto, če se v zadnjem hipu vprašanje pridobitve učne moči ugodno ne reši. Brez strokovnega pouka je sedaj v II. letniku višje strojne šole 32 učencev in v II. letniku strojne delovodske šole 24 učencev.

Nova srednja tehnična šola

Prošli teden je bila otvorjena v Beogradu nova srednja tehnična šola, ki je prva te vrste v Srbiji. Šola je v bistvu enako urejena kot srednja tehnična šola v Ljubljani ter ima svrha, da pripravljajo kandidate za tehnične poklice in to v gradbeni, arhitektonski, strojni, elektrotehnični in industrijsko-kemični stroki. Absolventi te šole bodo zaposleni kot pomožniki inženjerjev in arhitektov ter bodo na ta način izpolnili globoko vrzel, ki vlada v tem pogledu v Srbiji, kjer zavzemajo slična mesta skoro sami inozemci.

V šolo se sprejemajo dijaki, ki so dovršili štiri razrede katke srednje šole, a študijska doba traja štiri leta. Po dovršenem štiritletnem študiju polagajo absolventi diplomski izpit, a šola uživa vse pravice srednjih šol. Za prvi letnik se je sedaj prijavilo 200 dijakov, a sprejetih je bilo le 100.

Kot posebni oddelki je bil od strani finančnega ministrstva odprt oddelki za geometrijo, V ta oddelki so bili prejeti le učenci, ki so absolvirali šest razredov katke srednje ali strokovne šole. Študijska doba znaša v tem oddelku dve leti.

V zvezi z ustanovitvijo te šole je bila ustanovljena tudi nižja tehnična šola, ki bo pripravljala kandidate za vse obrtne panoge.

Šolsko nosilstvo, ki je last ministrstva za trgovino in industrijo, se nahaja pod Malim Kalimegdanom. Šola je dvonadstropna in je ena najmodernejših v naši državi, zlasti v higijenskem pogledu.

Umetniška šola društva „Probuda“ v Ljubljani

Zelja po ustanovitvi slovenske umetniške šole sega gotovo v ono dobo, ko so se pojavili prvi slovenski umetniki, ki so se zavedali, da so sinovi našega naroda. Zaman smo čakali, da bi to šolo dobili od avstrijske vlade. Tudi preobrat nam je ni dal. Tereen je bil pač premalo obdelan, manjkali so gotovi predpogoji za ustanovitev takega državnega zavoda. Da imamo danes v Ljubljani vsaj društveno umetniško šolo, ki se od leta do leta lep-

VANKASTER
CACAO
pridobiva stalno
na prijateljih.
1946/a II

Slabi časi

zahtevajo štedenja. Kdor hoče štediti, si mora nogavice svilenke po Din 70 —, flor nogavice v vseh barbah, rokavice, modno potrebščine, vedenine, gumbe, trakove itd., kupiti pri trdki

Albin Turk, Prešernova ulica 18.

Vaše oči

so vredne, da vidijo prekrasen film

Gösta, Berling

ki ga za svojo otvoritev predvaja

ELITNI KINO MATICA V LJUBLJANI.

še razvija, se moramo zahvaliti peščici poštvalnih strokovnjakov, kateri so ji z nesebičnim delom postavili temelj in ki grade začeto delo smoteno naprej. Nam se imamo zahvaliti, da stopa umetniška šola društva «Probuda» letos v svoje četrto šolsko leto.

Šolskemu vodstvu se je posrečilo pridobiti za nadaljni pouk nekaj novih odličnih učnih moči. V kratkem bodo objavljene točnejši podatki o preteklem šolskem letu in o novi organizaciji šole v letu 1924/25. Za danes opozarjamo za oblikujočo umetnost navdušeno mladino in vse druge zainteresirane na vpisovanje, ki se bo vršilo v novi risalnici Tehn. srednje šole (mezz. štev. 11) dne 6. in 7. oktobra od 18. do 19. ure in dne 8. oktobra od 16. do 18. ure.

Ravnateljstvo umetniške šole društva «Probuda».

Dopisi

LITJA. V proslavo 25-letnice smrti našega pesnika — velika Ketteja priredi šentjakovski literarni krožek iz Ljubljane v nedeljo dne 5. oktobra ob 7. uri zvečer v sokolski dvorani in Litiji recitacijski večer s spominskim govorom. Kot recitator Kettejevih pesmi in sonetov nastopi g. Markič, kot predavatelj pa akademik g. Žun. Vstop prost.

NOVO MESTO. Tombola podružnice Jugoslovenske Matice v Novem mestu je uspeša prav povojno. Odbor podružnice se najiskreneje zahvaljuje vsem, ki se v dejanskem bratoljubju pripognili k lepemu uspehu: pred vsem darovalcem dobrot v Novem mestu in okolici in nabiralkam dobrot, nadalje marljivim prodajalcem in vnetim prodajalkam in poštvalnim kupcem tablic (neki dijak je prodal 900) in sploh vsem, ki so kakorkoli rodoljubno sodelovali. Naj jim mila usoda povrne žrtve in trud, naj jim blazi zavest, da so služili narodu in domovini. — Odbor.

SV. MIKLAJZ NAD LASKEM. Tudi pri nas je le ljudstvo sito klerikalnega terorja. Četudi s precejšnjo vneto delajo klerikalci proti naprednjakom, vendar z veliko hitrostjo prodira pri nas napredna misel. Vse hujskanje nasprotnih agitatorjev proti demokratom nič ne za- leže. Ljudstvo vedno bolj in bolj spoznava, kaj so že dosedaj napravili za kmetje in delavce poslanci samostojne demokratske stranke, med tem časom, ko so klerikalci spali. Akoprav imajo v Beogradu kar štiri ministre, ne ukrenejo za nas prav nič koristnega. Klerikalci nam nalagajo le vedno večje davke, ne zmanjajo se za slovenske vojake v Macedoniji in ne za dragino. Čemu nam je potem taka stranka, koji je ljudstvo deveta briga?

HRASTNIK. Časi se izpreminjajo in po njih tudi gotovi neznačajni ljudje. Sedaj so dobili vlado v roke klerikalci, ki se izdajajo za moše poštenosti in pravičnosti. Delavci jih poznamo še iz leta 1920., ko so na Zaloški cesti streljali naše nedolžne tovariše. Ti ljudje so tudi žalostne trboveljske dogodke hoteli izra-

biti v svoje politične namene, a pametno delavstvo jim več ne nasede. Povsod pa se seveda nahajajo ljudje, ki skušajo vsako situacijo izrabiti v svojo korist. Tudi v Hrastniku imamo nekaj klerikalno-komunističnih hujskačev, ali bolje rečeno koritarjev. Med njimi se najbolj odlikuje delavec Franc Podstudenšek. Ta možakar je bil leta 1919. najhušji socialist, a ker mu socializem ni nesel, je kmalu postal navdušen propagator komunističnih idej, misleč, da mu bo komunizem prinesel več osebnih koristi. Leta 1920. je bil pod klerikalno vlado zaprt, ker je delal razne komunistične prevrate neumnosti. Kmalu se je začelo hudo preganjanje komunizma in Podstudenšek je svojo barvo znova izpremenil. Prišel je simpatizirati z narodnimi socialisti in poslal v takratni dnevnik «Jugoslavija» celo neko izjavo, v kateri je naglašal, da pristaja komunistične stranke delavstvu le škodujejo in da je zato prisiljen, da izstopi iz vseh političnih in strokovnih komunističnih delavskih organizacij. Časi so se začelo zopet izpremenili. Rudar Podstudenšek pa ima seveda novo vlogo v obliki agenta za klerikalno stranko. V tem svojstvu vara delavce na vse mogoče načine, da jih na ta način pridobi za tisto stranko, ki je delavstvu doslej največ škodovala. Naš glas se glasi: «Delavci ne dajte se zapeljati od klerikalnih demagogov!» — Rudarji iz Hrastnika.

BRASLOVCE. Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva priredi v dnech od 12. do 14. oktobra t. l. v šoli sadni ogled za tukajšnjo okolico. Ta ogled ima namen, da vidimo kaj imamo in katere vrste naj se posebno gojijo in razmnožijo za naš okolič. Na dan otvoritve razstave bodo strokovnjaki imeli poučna predavanja o sadjarstvu, zadnji dan se bo licitalo razstavljenjo sadje v prid podružnice. Vsi zavedni sadjarji, zlasti udje sadjarske podružnice se uljudno vabijo, da ta ogled bogato založijo s primernimi vrstami ter prav marljivo posevajo razstavo. Kdor ima izredno lepe poljske in vrtno pridelke ter cvetlice naj iste tudi razstavi. Sadjarji, od vas je odvisno, da bo ta poučni ogled imel popoln uspeh, zato naj nobeden napreden sadjar ne izostane!

= Spirit gorljiv =

terpentini, salmijak, pravi kranjski firnež prašno olje, oljate in suhe barve, slikarske in plesarske potrebščine.

Ravhekar & Derganc

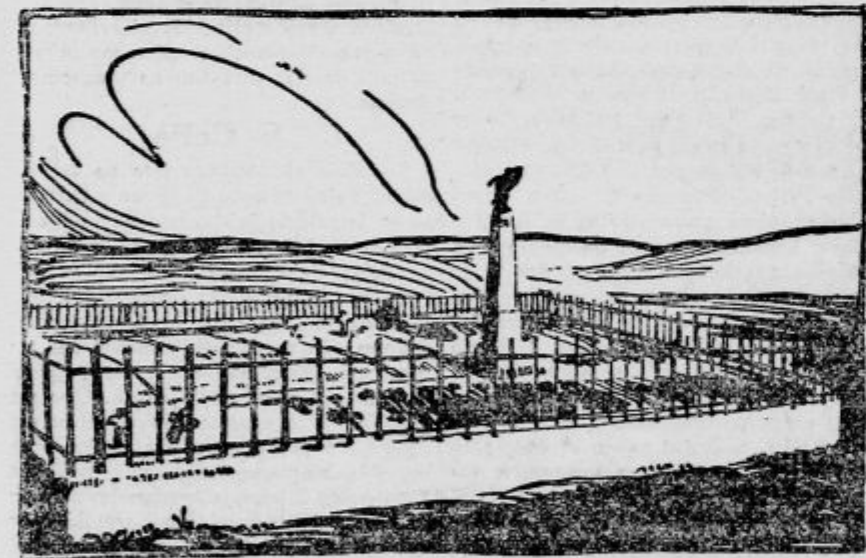
Pred Skofjo št. 20

1943a

Pst!

Oha!

Trajno uničevalno sredstvo «Luofier» proti steniam, škarkom in grifem. Patent br. 2538. 800%, prihranek! Trajen učinek! Ogromen uspeh! V zalogi ga imajo v Ljubljani: Winter, Sv. Petra c. 35. Nabav. zaš. drž. namočevencev, Legat, Slomškova 13, Leskovic & Meden, Zidovska; v Mariboru: Medić & Zankl, Gosposka 23, Vabič, Aleksandrova 23, Ferd. Kaufman, Glavni trg 2. Izpišite naslove! 4997-a

Češkimi vojakom, ki so bili l. 1918 od avstrijskih oblasti obsojeni in ustreljeni v Kragujevcu, je bil na njihovem pokopališču v nedeljo, 28. septembra odkrit skromen spomenik.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Petek, 3.: «Moč teme». B. Nedelja, 5.: «Cyrano de Bergerac». Izv. Pondeljek, 6.: «Paglavka». C.

Ljubljanska opera

Sobota, 4.: «Carjeva nevesta». A. Četrtek, 2.: «Majska noč». Izv. Nedelja, 5.: «Cavalleria rusticana» in «V vodnjaku». Izv. Torek, 7.: «Majska noč». D.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 2.: «Nikolaj Šubic Zrinjski». C. Petek, 3.: Zaprt. Sobota, 4.: «Nikolaj Šubic Zrinjski». A.

E. Rostand: Cyrano de Bergerac

Sinočnja premijera ljubljanske drame. Tale Cyrano je čudovita harfa, na kateri svira sam vrag svoje najbolj objestne melodije. Potem pa polže zopet angelški prstki po njenih strunah in v srcu nam vzkipi že davno pozabljen, sladkokton, kakor iz trubadurskih splovov provanških. Ko je Ed. Rostand dosegal s to svojo

romantično komedijo pred četrti stoletjem svoj prvi, zares velikanski uspeh, se je mnogo pisalo o «novi romantiki» kot reakciji proti naturalizmu. Toda socialna moderna drama in najbolj naturalistična tragedija živita dalje. Romantika se ni porodila drugič, dasi je Rostand kot resnično velik pesnik posegel v stare strune. S svojo sceno tehniko je nastopil in se ni ogibal niti naivnih efektov, pokazal se je izrednega mojstra jezika in verza, opremil je svoj umtvo z rezko, galsko duhovitostjo in svežim, neodoljivo učinkovitim humorjem, spojil je virtuozno vse pesniške stile in jih prepojis časovnim koloritom ter globokimi občutji. Glavno pa je, da je ustvaril Cyrano značaj, ki ima shakespearevo veličino.

Bistvo je zajel pesnik iz resnice, zgodovine. Savinien de Cyrano, sodobnik Moliérov, je bil v istini svobodomiseln pesnik, vitez in prepečak, ki je bil nalašč ali iz lahkotnosti ubit, gredoč mimo neke hiše. Skozi okno mu je namreč priletela na glavo kladca. Sumi se, da ga je tako ubil neznan tekmeec ali sovražnik. Tudi skoraj vse ostale osebe je zajel Rostand iz dobe Ludvika XIII. Tako se mu je iz študija zgodovine rodila vzo-

posrečena slika običajev in mišljenja Cyranovih časov, 17. veka. To je doba precioz, ki jih že poznamo iz Moliérovih «Les précieuses ridicules».

Cyrano de Bergerac je vzorna tragikomedija. Nekak nadčlovek je Cyrano, vitez peresa in meča, a zaljubljen je v preciozno svojo sestrično Roksano. K nesreči ima Cyrano strašno veliko nos in je torej navidezno grd človek. Roksano pa ljubi tudi Kristijan de Reuville, navidezno krasen mladenič, a plitka duša brez pesniškega poleta. Romantično plemeniti Cyrano piše za Kristijana plamteča ljubavna pisma Roksani, mu suflira pri razkrivanju ljubezni, prenaša pisma ter pomaga Roksani in Kristijanu celo go nagle poroke. A Kristijan pade na bojišču, in Roksana žaluje za njim gelih petnajst let. Tako ljubi Roksana Kristijanova obraz, a Cyranoovo dušo. Šele tik pred Cyranoovo smrtjo se zave Roksana svoje življenske zmote.

Tragikomedija je polna intimnih, rafiniranih, neizrečeno finih pesniških potez. Krasna je že ekspozicija I. dejanja, neverjetna a močno poetična scena pod oknom, impozantna na bojišču in upravesensko melanholska v samostanu. Užitek, ki ga ima čitatelj ob knjigi, ki jo je Oton Zupančič poslovenil z vsem žarom svoje duše in z vsem jezikovnim mojstrstvom, e resnično izreden.

Priznanje ravnateljstva, da je otvorilo

sezono z literarno in odrsko tako močno dramo. Za začetek je, žal, seglo celo mnogo previsoko. Delo je na našem malem, tesnem dramskem odrišču sploh neuporizljivo in bi bilo treba zanje vsaj opernega odra. Nedostaje tudi kostumov razkošne in dragocene preciozne dobe, časovnega orožja, opreme, razsvetljave, kulisa in zvečine tudi oseboja. «Cyrano» je trd oreh celo za dunajski dvorni oder, in kdor ga je kdaj gledal v Pragi s Seifertom ali Vojanom, ni mogel biti sinoči navdušen. Toda vžle vsemu: režiser g. Putjata si je vplel s «Cyanom» nov list v svoj lovorvenec in naš dramski ansambel je pokazal vse časti vredno ambicioznost. Igra je bila po režiserju izvrstno pripravljena in od vseh sedelajočih vzorno naštudirana. Vloge so vsem teklo gladko in ansambelski prizori so se igrali brezhibno; žal, da nekateri verzovi ne znajo govoriti razločno in je zato masikaj ostalo nerazumljivo. V I. dejanju je bilo še preveč nervoznega krika in hrupa; potem je predstava rasla in je bila v 5. najboljša. G. Putjata je obvladal ogromno svojo vlogo vseskozi; prav dobra sta bila tudi gošpa Šaričeva (Roksana) in g. Drešovec (Kristijan). Izmed ostalih je pohvalno omeniti še gg. Levčarja (Guiche), Lipaha, Kralja, Skrbniška in izvrstno šaržo g. Rogoza. G. Putjata in ga. Šaričeva sta bila po zaslugenju odlikovana s šopki. Parter je bil toln lože pa so zijale od praznote.

Ljubljanska opera. «Carjeva nevesta» je prva operna predstava v sezoni 1924/25. in se poje danes v sredo za rod A. V operi nastopijo: ga. Thierry kot Ljubanša, ggđ. Rozumova je Marja, Petrovna ggđ. Ropasova, Dunja ga. Smolenska in Saburova ggđ. Assejeva. Sobakina poje g. Betetto, Grjaznova g. Popov, Likova g. Burja, ostale moške vloge so v rokah gg. Puglja, Mohoriška in Perka. Opero dirigira g. Balatka, režira g. Bučar. Vstopnice pri dnevni blagajni.

Otvoritvena predstava mariborskega gledališča. Sinoči se je otvorila nova gledališka sezona s predstavo Zajčeve opere «Nikola Šubic Zrinjski». G. Mitrovič je z njemu lastno marljivostjo in vestnostjo naštudiral opero. Skladateljstvo ime in popularna vsebina opere sta jamačila za simpatičen sprejem. Srečna je bila misel ravnatelja Mitroviča, da je v predvčeršnjem «Taboru» uvedel dele tudi med široko publiko z zanimivimi črticami o življenju Ivana Zajca, zlasti z osebnimi spomini nanj kot svojega bivšega učitelja. Slavnostno razpoloženje je vladalo sinoči v skoro razprodanem gledališču, ko smo pozdravili naše stare znance in znanee na odru in nekaj novih moči. Za danes naj zadostuje samo konstatacija, da je bila gg. Mitrovičeva, kakor vedno, na višku in da je briljirala ggđ. Vladimirnova. V polni meri sta se zaslužili cvetle, katere so jima poklonili čustilci, kakor je tudi navdušeno ploska-

Domače vesti

„Stevencu“ v album in odgovor

*

* **Izplačilo novih draginskih doklad za upokojeence** — odgojeno. Iz Beograda nam poročajo: Vlada je odgodila izplačilo novih draginskih doklad za upokojeence. To svojo odredbo, ki bo kruto prizadela vse upokojeence, motivira vlada s tehničnimi težavami, češ da se še ni moglo izvršiti „preračunavanja“. Ta izgovor je precej jalov, ker je vlada morala vendar že takrat, ko je pripravljala uredbi o novih dokladah poskrbeti, da se bodo doklade mogle likvidirati! Sedaj obljublja, da bodo nove doklade izplačane prihodnji mesec in sicer za september, oktober in november skupaj. Podobno, kakor z dokladami za upokojeence se godi tudi z izplačili difference uradnih plač. Vlada je to izplačilo slovesno obljubila za 1. oktober, pozneje je dala razglasiti, da se stvar ne da izvršiti naenkrat, temveč le stopnjeno do konca decembra. Sedaj pritiskajo v Beogradu opozicijski poslanci ter opozarjajo vlado, da naj ne vleče uradništva neprestano za nos. Morda se bo energični intervenciji le posrečilo spraviti zadevo v nageljni tok. Tudi delegati uradnih organizacij so intervenirali.

* **Izpremembe v drž. službi.** Imenovani so: Dr. Ivan Kavčič za šefa personalnega oddelka pri ministristvu za promet; Anto Ivčič, doslej v Osijeku, za pomočnika komisarja železniške policije v Dravogradu; Pavel Tanko za slugo pri okrajnem sodišču v Metliki. Premesčena sta: višji železniški uradnik Alojzij Pregelj, doslej pri direkciji v Ljubljani, v ministristvo za promet kot šef prometnega oddelka pri prometno-komercialnem oddelku; višji uradnik Hinko Golijaš, doslej v Zagrebu, k direkciji državnih železnic v Ljubljani.

* **Pravosodni državni izpit.** Prejeli smo: Prošnje za priпуск k pravosodnemu državnemu izpitu naj se oddajo izročajo ali po pošti pošiljajo predsedniku izpitne komisije vseuč. prof. dr. Milanu Škerlju, dekanat juridične fakultete na univerzi v Ljubljani. Kandidat, čigar prošnja dospe po 15. vsakega meseca, ne more z gotovostjo računati, da se mu odredi termin v istem mesecu.

* **Razpisano službeno mesto.** Finančna prokuratura v Ljubljani razpisuje mesto pisarniškega uradnika s predpisano kvalifikacijo za III. kategorijo državnih uradnikov. Prošnje je vložiti do 15. oktobra.

* **Črnogorski princ Petar** v Beogradu. V Beograd je prišel črnogorski princ Petar sin pokojnega kralja Nikole. Nastanil se je v hotelu „Palace“ Predvčeršnjem ga je sprejel ministrijski predsednik, s katerim je ostal dalj časa v razgovoru.

nje pričalo o priznanju, ki ga je dosegla predstava. Kakor je videti bo „Zrinjski“ večkrat napolnil naše gledališče.

Iz sarajevskega gledališča. Poročali smo že, da je prevzel vodstvo sarajevskega gledališča letos igralec g. Bek, pod katerim so zdi, da bo inštitucija uspevala povsem dobro. Otvoritvena predstava je bila Shakespearejev „Hamlet“, v katerem je igral naslovo vloga gospod Bek. Naslednja predstava je prinesla na oder Gogoljev „Revizor“.

Stiridesetletnica srbskega gledališkega igralca. Dne 6. oktobra obhaja srbski gledališki igralec Ljuba Stanojević Stiridesetletnico svojega udeleževanja na gledališkem odru. Ob tej priliki nastopi v naslovni vlogi Shakespearejevega „Othella“ v beograjski drami.

Čajkovskega opereta: „Zmagovalka“ se bo v tekoči sezoni uprizorila na dunajski ljudski operi. V naslovni vlogi bo nastopila primadona ga. Rantzan.

Igor Stravinsky v Pragi. 11. novembra se pripelje v Prago znani skladatelj Igor Stravinsky ter priredi koncert lastnih kompozicij. Praska javnost pričakuje tega dogodka z velikim zanimanjem.

Česka dramska novost. Češki dramatik Frano Šramek, ki se je že med svetovno vojno prestavil praškemu občinstvu z dramo „Polje“, je napisal komedijo „Sodišče“ ter jo izročil upravi vnohradskega gledališča. Komad se urizori že tekom letošnje sezone.

* **Smrtna kosa.** V Ljubljani je umrla ga. Amalija Kotlušek roj. Kump. Pogreb bo danes ob 14. Blag spomin!

* **Konferenca za nov vojni red.** Pri generalni direkciji državnih železnic se je v zadnjih dneh vršila konferenca delegatov vseh naših železniških direkcij z ozirom na nov vojni red. Razpravljalo se je o vseh potrebnih izpremembah našega notranjega voznega reda v zvezi z direktnimi vagoni in zvezami s tujimi železnicami. Na dnevnem redu je bila tudi želja madžarskih državnih železnic glede direktnega vlaka Budimpešta-Sušak. O željah tujih železnic se bo definitivno sklepalo na glavni konferenci, ki se bo v kratkem vršila v Neaplju.

* **Brezplačna vožnja vojnih invalidov na železnicah.** Prometno ministristvo je vsem udruženjem vojnih invalidov dovolilo brezplačno vožnjo na naših državnih železnicah.

* **Vpisovanje v javno risarsko in v javno modelirsko šolo na srednji tehniški šoli v Ljubljani** se vrši v soboto dne 4. oktobra t. l. ob 16. uri. V javno risarsko šolo se sprejemajo pripadniki raznih stavbenih in inženjerskih obrti, v javno modelirsko šolo pa pripadniki raznih stavbenih in umetnih obrti ter eventualno tudi učenci višjih razredov srednjih šol, ali učiteljska. Pouk v teh dveh oddelkih se vrši vsako soboto od 15. do 18. ure. Vse druge podrobnosti so razvidne iz razglasa v vestibulu zavoda.

* **Abiturijentski tečaj na drž. trgovski akademiji v Ljubljani.** Rok za vpisovanje je podaljšan do 15. t. m. Redna predavanja se prične 16. ob 8. zjutraj. Predavalnica se nahaja v poslopiju Glasbene Matice, Vegova ulica 7-II, soba št. 14. Vpisovanje se vrši v pisarni trgovske akademije, Aškerčeva ulica 9-II.

* **Uspesobljensni izpiti za osnovne in meštanske šole.** Uspesobljensni izpiti za osnovne in za meštanske šole pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na drž. moškem učiteljskem) se prične dne 4. novembra 1924. ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje naj se vpošljejo potom šolskega vodstva okrajnemu šolskemu svetu, tako da bodo najkasneje do 25. oktobra 1924. v rokah izpraševalne komisije. Posebna obvestila o pristupu k izpitu se ne bodo razpošiljala. — Predsednik.

* **Učiteljsko društvo kranjskega okraja** zboruje v soboto dne 4. oktobra dopoldne ob 9. uri v Kranju.

* **Jugoslovenskim delavcem.** Naše znanje ministristvo je sprejelo od avstrijske vlade obvestilo, da v Avstriji vlada velika brezposelnost. Jugoslovenski delavci se torej opozarjajo, da naj v Avstrijo ne hodijo iskati dela, ker tam kot brezposelnim povzročajo le brige našim konzulatom, ki za brezposelnost nimajo nujnih kreditov.

* **Prijave točilnih (prodajalcev) alkoholnih pijač radi odmere točilne takse** za leto 1925. Do konca septembra tek. leta mora vsak točilec (prodajalec) alkoholnih pijač pristojnemu oddelku finančne kontrole predložiti podatke, ki so potrebni za odmero točilne takse za leto 1925. Kazni za zamude opustitve ali neotočenosti so izredno ostre; v lastnem interesu naj torej vsakdo nemudoma zadosti svoji pravnici dolžnosti. Seboj je prinesli: obrbne listine, podatke o dimenzijah točilnih prostorov, o broju miz, stolov, klopi in največ istočasno sedečih gostov, o količinah in izkupitku iztočenih pijač po vrstah v enoletni dobi od 1. julija 1923. do 30. junija 1924. (posebej na drobno, posebej na debelo), izkazila o obrtnih pravicah poslovođje in kolek za 5 Din. Vsak naj pride osebno. Oprošeni te posebne prijave so le vinogradniki-točileci vina lastnega pridelka, ki so v posesti dovolila finančne uprave.

* **Tedenski izkaz o kretanju nalezljivih bolezni v celjski okolici** od 21. do 27. septembra. Malarija: na novo obolel 1, ostal v nadaljnji oskrbi 1. Pertussis: ostal v oskrbi 1, ostanje v nadaljnji oskrbi 1. Legar: ostali v oskrbi 3, na novo obolel 1, ozdravel 2, ostaneta v nadaljnji oskrbi 2. Paratuberculosis: Ostal 1, ostanje v nadaljnji oskrbi 1. Disenterija: ostal 1, ozdravel 1. Skrlatica: Ostalo 16, na novo obolel 1, ozdravelo 6, umrl 1, ostanje v nadaljnji oskrbi 10.

* **Sadjarji!** Po odredbi kmetijskega ministristva se tečaj za sušenje, sortiranje in vkladanje sadja na vinarstvi in sadjarstvi šoli v Mariboru radi pomanjkanja kredita dne 3. in 4. oktobra ne vrši, odnosno je preložen na poznejši čas.

* **Nov občinski gerent.** Namesto umrlega občinskega gerenta v Odraneh Josipa Lonca je imenovan za gerenta omenjene občine tamkajšnji posestnik Stefan Markoja.

* **Nov tednik v Prekmurju.** S 5. oktobrom izide v Murski Soboti naš prijateljski tednik pod imenom „Murske Novine“, kateri bo prinašal aktualna gospodarska, kulturna, politična ter socialna vprašanja kakor tudi zabavno vsebino. Pri listu sodelujejo mnogobrojni odlični gospodje in prepričani smo, da bo list zadostil popolnoma zahtevam svojih naročnikov. Zato tu novoustanovljeni tednik vsakomur priporočamo, da ga naroči.

* **Ameriški viceadmiral Andrews** fastni mešan Splita. Kakor javljajo iz Splita, bo ameriški viceadmiral Andrews, ki z večjo eskadro ameriške voje mornarice v kratkem obišče naš Jadran, pri tej priliki imenovan za častnega meščana mesta Splita v priznanje zasluge, da je preprečil prelivanje krvi povodom znanega incidenta, ko je bilo v Splitu prišlo do spora

da med splitskimi meščani in italijansko vojno ladjo „Bull“, pri katerem je izgubil življenje poveljnik omenjene italijanske ladje. Občinski svet je predlog o počaščenju viceadmirala Andrews soglasno sprejel.

* **Smrtna nezgoda pod avtomobilom.** Kakor smo že poročali, je 26. septembra povozil avto inž. Teodorja B. v Lajtersbergu 14 letnega kmetijskega sina Maksa Čmagerja. Težko ranjenega fanta so takoj prepeljali v bolnico, kjer je predvčeršnjim podlegel notranji izkrvavitvi.

* **Tragična smrt ljubimcev.** V zagrebškem hotelu „Royal“ se je odigrala predvčeršnjim ljubavna tragedija. Pred nekaterimi dnevi se je v omenjenem hotelu nastanil mlad par: mož se je vpisal pri vratarju kot Matevž Svetina, medicinec iz Vukovara, za „čeno“ pa je zapisal ime Marija. V obedovalnici sta bila dobre volje in uslužbenci so bili mnenja, da je to par srečna zakonska dvojica. Ko predvčeršnjim mladega para ni bilo k obedu, je personal hotela postal pozoren. Trkali so na vrata hotelske sobe, a nikdo se ni odzval. Ko so siloma odprli sobo, se jim je nudil grozen prizor: namršljena zakonca sta ležala v postelji mrtva s prestreljeno glavo. Komisija je po legi trupel ugotovila, da sta mlada človeka šla prostovoljno v smrt. Iz pisem, ki jih je policija našla v kovčgu, se je dognalo, da je ustreljena Marija Vidar, žena upokojenega kapetana, Mate Svetina pa absolviran medicinec. Kaj ju je gnalo v smrt, ni znano. Svetina je bil star 31, Vidarova pa 23 let. Nesrečna ljubimca sta bila pokopana v skupnem grobu.

* **Slovenski trgovci okrađen v vlaku.** Trgovci Fric Karničnik iz Slovenjgradca se je vozil po trgovskih opravilih v Zagreb. Med Zidanim mostom in Brežicami pa je zaspal. To priliko je hitro porabil neznan umovnik, ki je Karničniku prerezal žep in izvelkel kuverto, v kateri se je nahajalo 88 bankovcev po 1000 Din nove izdaje ter 2 bankova stare izdaje. Karničnik je torej prizadel za celih 90.000 Din. Dospel v Zagreb je stvar takoj prijavil policiji, ki pa ima z zasledovanjem tem težji posel, ker Karničnik o latvini ne more dati nikakih konkretnih podatkov.

* **Vlom v Sv. Ruperta.** V noči na 25. septembra je več nepoznanim vlomilec vdrl v trgovino Ivana Lorbeke pri Sv. Rupertu v Slov. gorah. S seboj so imeli voz, na katerega so naložili veliko množico manufakturnega blaga v skupni vrednosti 250.000 Din. Odpeljali so svoj plen bržkone proti Ptuj. Korajžo so si med delom ustvarjali s kuhanim vinom, katerega so pustili še pol steklenice v izpropani trgovini.

* **Roparski napad na župnika Volca.** Kakor smo poročali, sta v noči 25. septembra dva zlikovca napadla in oropala župnika Ivana Volca v Soteski pri Novem mestu. Roparja sta že v rokah pravice. Dobili so ju v Zagrebu, ko sta prodajala župnikovo lovsko puško. Našli so pri njima tudi mnogo denarja, čigar proveniencije ne moreta pojasniti.

* **Čaj, ta rastlina Daljnega vzhoda,** se je pri nas že tako udomačila, da se skoraj v vsaki hiši dnevno uživa. Znano je pa malokomu, da rastejo najfinije vrste in najbolj čaji na otoku Ceylon ter jih posebno odlikujeta prijetni aroma in izredna močnost. Fini in najfiniji čaji so doma le na otoku Ceylon. V promet prihaja čaj sestavljen izključno iz najfinijih vrst ceylonskih čajev, pod imenom Colombo Ceylon Tea, z njim pridejo posebno pravi poznavalci čaja gotovo na svoj račun in do izrednega užitka. Imeli smo priliko poskusiti ta čaj in priznati moramo, da je to čaj izbornih kakovosti in posebno priporočljiv vsled svoje izredne izdatnosti. Porabi se ga tretjino manj kakor drugega čaja. Prava posebnost pa je dejstvo, da znamke v pločevinasti in jako okusno izdelanih škatlicah. To naj si nabavi vsak v svojo lastno korist. Colombo Ceylon čaj je vsled svoje jakosti cenejši od vsakega drugega čaja in ga odlikuje njegov fini aroma. Pri tej priliki opozarjamo gg. trgovce kakor tudi vse ljubitelje čaja na oglašje, ki bodo objavljeni v našem listu.

2123

KINO IDEAL

prilne v četrtek 2. t. m. z predvajanjem dvedelnega monumentalnega filma

GRBEC IZ NOTRE DAME

po znamenitem romanu Viktor Hago-ta „Zvonar iz Notre Dame“. Film sam na sebi je dovršenost in vsi igralci naravnost fenomenalni. Vlogo Quasimoda Grbca iz Notre Dame igra Lon Chaney poznaj že iz vloga hrume v filmu „L'oues v St. Francis“. Nepretrgano menjavanje slik in igra „Grbca“ fascirajo gledalce do skrajnosti. Podjetje je uverljivo, da bodo obiskovalci videli vse pričakovane zadovoljstvo in v vsem presenečeni, kajti film te vrste se tu še ni predvajal. Predvajanje 1. dela od četrta 2. t. m. do vstevišje nedelje 5. t. m. II. dela pa od ponedeljka 6. t. m. do vstevišja četrta 9. t. m. ob običajnih urah t. j. ob delavnikih: popoldne ob 4. pol 6. 7. in pol 9. uri. Ob nedeljah in praznikih: dopoldne ob 11. uri, pop. ob 3. pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

P. T. občinstvo se vlnjano prosi da prihaja točno k predstavam in da pozneje dobi ne motno predstav. Popis tega filma dobi se brezplačno pri blaginji.

LYA MARA

NASTOPI OD 1. DO 4. OKTOBRA V SVOJI NAJNOVEJSI VESELOIGRI

NEVESTA BREZ MOŽA

KINO DVOR

* **Vlom v brezalkoholno gostilno.** V brezalkoholno gostilno Stefana Tkaleca v Ptuj, ki stoji na samotnem kraju blizu tovarne „Petovio“, so vlomili te dni doslej neznani zlikovci ter odnesli šest namiznih prtov, več garnitur jedilnega orodja in drugih gostilniških potrebščin.

Colombo Ceylon Tea

je vsled svoje izredne jakosti in fine arome cenejši od vsake druge znamke; zahtevajte ga pri nakupu v lastno korist. 1924

Iz Ljubljane

u— **Izlet na Turjak.** Umetnostno-gospodarsko društvo priredi v nedeljo dne 5. oktobra izlet na Visoko, Turjak in k sv. Petru pod vodstvom dr. F. Steleta. Odhod ob 7. uri zjutraj od Gruberjevega mostu na Dolenjski cesti; voznina znaša 35 Din za osebo. Prijave sprejema tajnik društva do sobote popoldne (Umetnostno-gospodarski seminar na univerzi).

u— **Policijske prijave.** Od torka na sredo so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 2 prestopka tatvine, 5 prestopkov kaljenja nočnega miru, 14 prestopkov cestnega policijskega reda, 1 prestopka policijske ure, 1 lahka telesna poškodba, 1 izgred in 1 prestopok poškodbe tuje lastnine. Aretaciji sta se izvršili dve in sicer: 1 radi kaljenja nočnega miru in 1 radi razgrajanja.

u— **Iz policijskega varstva** je bil učitelj Franc Petrič z Glinca, o čigar stanovanjski aferi smo poročali v včerajšnji številki, oddan pozneje po zdravniškem pregledu v opazovalnico v deželni bolnici. Nesrečnej ima po izjavi policijskega zdravnika popolnoma razkrojene živce in se je le slučajno zahvaliti, da ni v silovitih napadih, ki jih je imel ob priliki delne rekvizicije stanovanja, storil kaj hujšega.

u— **Pobegnili** je od svojih staršev na Dobrovi pred nekaj dnevi 16-letna Marija Pirc. Deklica je srednje-močne postave, okroglega obraza, oblečena v črno ali karirasto obleko in visoke čevlje; na glavi nosi ruto. Zadržuje se bržkone kje v Ljubljani.

u— **Neznani prijatelj žganja** je odnesel v terek popoldne trgovki in gostilničarki g. Mariji Burger iz Šiške z dvorišča gostilne pri Levu steklenico z vsebino 16 litrov slivovke. Bržčas je bil storilec neki bereč, ki si je v trenutku, ko je Burgerjeva za nekaj časa odšla, steklenico polastil ter jo brž odkuril.

u— **Prijet „umetnik“ na carte.** Pred kakima dvema mesecema se je klatil v okolici Ljubljane neznan možakar, ki je lovil lahkovernike z igro na tri karte in jih pri tem pošteno oskubil. Njegovi žrtvi sta bila med drugimi tudi Frančiška H. iz Šiške, katero je obral za 2000 Din ter neki posestnik iz Zg. Šiške. Po dolgem zasledovanju je bil nevaren igralec sedaj prijet po orožnikih v Metliki, kjer je istotako poskušal svojo srečo. Je to 41letni konjski mešetar Aleksander Šabec, doma iz Bače pri Materiji v Istri. Predan je bil sodišču.

u— **Nerobe svet.** Vsakdo trdi, da bi bil g. Radič pri prihodnjih volitvah brezdvomno izvoljen, ako bi prodajal v svoji papirnici v Zagrebu po tako nizkih cenah, kakor se prodaja manufaktura v trgovini Jos. Bedrač, Aleksandrova cesta 12. Kdor ne veruje, naj poskusi.

u— **Poziv.** Onega neznanca, ki je morda pomotoma — v terek ob 6.21 zvečer pri štajerskem vlaku vzel na peronu glavnega kolodvora velik ročni kovčeg z raznimi steklenicami vina, prosim, da vrne na upravo „Jutra“ vsaj naročilne knjige, tiskovine in poštne položnice. Lastnik.

u— **Gremijalna trgovska nadzlejevalna šola v Ljubljani.** Gremij trgovcev v Ljubljani obvešča vse svoje člane, da se sprejemajo vajenci v gremijalno trgovsko nadzlejevalno šolo le še do 15. oktobra 1924, ker je stalež vajencev in vajenk docela že prekoračen. Sprejemajo se vajenci izključno s predpisano predizobrazbo 2 razredov srednjih šol ali 2 meštarskih razredov. Na poznejše prijave se načelstvo ne bo oziralo in bodo vajenci sprejeti po 15. oktobru t. l. obiskovali gremijalno šolo šele pričetkom drugega šolskega leta. — Predsednik.

u— **Mestna Orjuna Ljubljana** vabi svoje člane in članice, da se priključijo za plesno šolo pri tajništvo mestnega odbora med uradnimi urami od pol 19. do pol 20. ure. Vabljeni so tudi člani in članice sosednjih organizacij. Priglasijo se sprejemajo samo do 10. t. m.

u— **Predavanje.** Društvo trgovskih in industrijskih nameščencev Slovenije v Ljubljani priredi v četrtek dne 2. okto-

bra zvečer ob 8. uri v salonu hotela „Lloyd“ na Sv. Petra cesti predavanje: „Dolžnosti in pravice do bolniških blagin“. K predavanju se uljudno vabi vse trgovske in industrijske nameščence, kakor tudi gg. delodajalce. Odbor. 1117

u— **Vinske trgatev v Štepanji vasi.** Prijatelji in znanci Sokola prirede v nedeljo dne 5. oktobra vinski trgatvev pri g. Ivanu Briclju. Vstopnina 5 Din. Začetek ob 16. uri. Ker je čisti dobiček namenjen za zgrajbo sokolskega doma v Štepanji vasi, se Sokolu naklonjeno obdajstvo vabi k obilni udeležbi. Zdravo! — Prireditelji. 2122

u— **Pričetek pouka v gostilničarski šoli.** Šolsko leto 1924.—25. se prične na gostilničarski šoli pričetkom meseca oktobra. V četrtek dne 2. oktobra je vpisovanje popoldne od 3. do 5. ure v šolskih prostorih na Gospodarski cesti. Priglasiti se morajo vsi vajenci hotelirskih, gostilničarskih, kavarniških in kuharske obrti. Novo vstopivši učenci naj prinese s seboj zadnje izpričevalo, bivši učenci pa izpričevalo, ki so ga prejeli koncem šolskega leta. Pouk se prične v petek dne 3. oktobra ob 2. uri popoldne.

Iz Maribora

a— **Posojilo za električno podjetje v Mariboru.** „Uradni list“ objavlja naredbi velikega župana mariborske oblasti, s katero se dovoljuje mariborski mestni občini, najeti posojilo 3.000.000 Din za razširitev električnega omrežja in izpolnitve električnega podjetja sploh. Obrestovanje in amortizacija posojila se mora vršiti iz dohodkov razširjenja električnega podjetja in le, kolikor bi ti dohodki ne zadostili, iz rednih dohodkov mestne občine.

a— **Uspesobljensni izpiti za osnovne in meštanske šole** pred izpraševalno komisijo v Mariboru na mariborskem moškem učiteljskem se prične dne 4. novembra ob 8. uri zjutraj. Prošnje je oddati pri šolskega vodstva okrajnemu šolskemu svetu najpozneje do 25. oktobra. Posebna obvestila o pristupu k izpitu se ne bodo razpošiljala.

u— **Glasbeno društvo „Drava“** v Mariboru nas naproša za objavo sledečega: Društva, korporacije itd. ki reflektirajo na godbo „Drave“, naj se vedno obračajo radi najetja direktno na predsedstvo društva. 2123

Iz Celja

a— **Začetek šolskega leta na celjskih šolah.** Vsled nevarnosti širjenja skrlatice se je pričelo šolsko leto na vseh celjskih šolah šele s 1. oktobrom. Zanimivo je, da je obisk na zavodih jako zadovoljiv. Na mestni deški osnovni šoli je v 6 osnovnih razredih in 4 sporednicah skupno 321, na dekliški osnovni šoli v 6 osnovnih razredih in 3 sporednicah skupno 298 obiskujočih otrok. Obe meštarski šoli izkazujejo na 3 temeljne razrede s 2 vspešnicami ter po 200 učencev. Na dvorazredni državni trgovski šoli so poleg 2 temeljnih razredov 3 vspešnice z 170 učenci. Tudi število učencev na drž. realni gimnaziji je letos večje od lanskega leta. Zavod šteje 316 učencev.

c— **Godbeno društvo železničarjev** priredi danes dne 2. oktobra vinski trgatvev v vseh prostorih „Pri zelenem travniku“. Začetek ob 19. uri.

c— **Celjski Slovenci** Bliza se zima, ko si prisrčki vsak skrben gospodar in gospodinja potrebuje kurivo, t. j. premog in drva. Vkljub temu, da imamo v Celju narodno zavezno trgovce s kurivom, so mlačni Celjani raje podpirali doslej narodne nasprotnike. Temu mora biti po zadnjih izjavah v Celju za vselej konec. Držimo se vsepovednega gesla: Svoji k svojim!

c— **Celjski nemškutarji** pretijo, da bo do vložili proti občinskim volitvam priziv, iščejo pa za to zamen stvarnih razlogov. Pravijo, da so Slovenci uporabljali nasilstva. S tem pa hočejo sami prikriti njihujši teror in naravnost bralno silo, s katero so vlačili še v zadnjem trenutku volilce na volišče. Vidi se tudi, da renegatska prepotenca z volitvami mi še ni popolnoma odkupljena. Tako n. pr. se je pripetilo pri peku Francu Kaču, ki je prišel pri občinskih volitvah na 27. mestu nemškutarskega bloka, da je odpuštil neko narodno zavezno uslužbenko, ki mu je služila 5 in pol leta v popolno zadovoljnost samo zaradi tega, ker si je dovolila po volitvah neko pravno dolžno opombo. Tudi hišna gospodinja se je baje izrazila pri neki priliki v svoji celjski nemščini: „Wir leben nur von die Deutschen“. Prav tako! Bo treba Slovencem vsaj enega obrtnika manj podpirati.

Iz življenja in sveta

Habsburška morala

Franc Jožef, cesarica Elizabeta in igralka Schratkova.

Korespondenca tajnega habsburškega arhiva, katero objavlja dan na dan dunajski in budimpeštanski časopisje in o kateri smo parkrat poročali tudi v »Jutru«, vzbuja vedno večjo senzacijo. Pisma, katera beremo, predstavljajo Franca Jožefa kot vladarja, zakonskega moža in ljubimca, kateremu je bila lastna oseba nad vse vzvišena in sveta. Pisali smo že, da je Franc Jožef občeval samo brzojavni pot. Telegrami je pošiljal svojim ministrskim predsednikom, bratu Maksimilijanu, ki je bil pozneje ustreljen v Queretaru, cesarici Elizabeti, svojemu svaku Albertu ter svoji ljubici Katarini Schratkovi. Cesar se je malone v vsaki brzojavki opravičeval, da nima časa za pisanje pisem. Posebno interesanten oddelček zavzemajo v Franc Jožefovi korespondenci mesta, ki se nanašajo na cesarjevo ljubico.

Ko se je cesar seznanil s Schratkovo ni bil več mlad, pa tudi ona je bila že zrela ženska. Schratkova sploh ni bila lepota, ki bi zaslužila pozornost radi svoje krasote. Bila je nič manj in nič več kot običajna »flesche Wienerin«. Cesar tudi ni potreboval duhovite, visoko naobrazene in načitane dame. Dovolj mu je bila ženska, ki se je ponašala z dunajskim obzorjem »vica«, ženska, ki je poznala dunajske prebivalce in njihove razmere. Znanci in prijatelji so ji naklepali vse mogoče budalosti in te družabne in politične refleksije je Katarina Schratkova še gorke prenašala cesarju. Potem nje je Franc Jožef zaznal, kaj delajo ljudje, ki so mu blizu v osebnem in službenem življenju. Tako je dospelo do njega tudi vse opravičanje o nadvojvodih in ministrih.

Razen Schratkove Franc Jožef ni imel nobenega drugega prijatelja in nobene prave prijateljice. Liste je čital sploh samo v izrekih in edini dnevnik, katerega je bral od glave do podpisa na zadnji strani, je bil dunajski »Fremdenblatt«. Ta list je po njegovi smrti prenehal izhajati. V zadnjih petdesetih letih svojega življenja ni Franc Jožef prečital niti ene knjige. Svoji edini prijateljici, kakor je običajno nazival Schratkovo, ni imel nikoli kaj sporočiti pismeno. Kadar se mu je zdelo potrebno, bi je poslal brzojavko. Istotako je občeval cesar brzojavni pot s svojo ženo Elizabeto. Telegrafiral ji je kako se počuti, kako se zabava na lovu ali kjerkoli, kako se mu godi na vojaških vajah, kako potuje in kakšne je vreme. Sploh so bili odnosi med Francem Jožefom in Elizabeto zelo čudni. Krasičica Elizabeta je že prvi dan po svojem prihodu na Dunaj začutila kruhost svoje tačče, nadvojvodinje Sofije. Radi te ženske se je tudi kmalu odutila svojemu možu. Najraje je prebivala v madžarskem gradiču Gödöllő ter potovala po Italiji, Franciji in Švici. Tudi na teh potovanjih se ji ni Franc Jožef nikoli oglasil s pismom. Neprtrgoma se je posluževal brzojava, kateremu pa ni nikoli zaupal tople besede.

Franc Jožefova privatna korespondenca kaže vso cesarjevo plitkost, povprečnost in banalnost. Iz njegovih političnih telegramov pa izhaja vsa njegova neiskrenost, lokavost ter brutalna bahavost, katere je bila njegova nprav polna. Franc Jožefovi ministri sami bi vedeli pojasniti, kako težko je bilo občeovati s tem suverénom. Če so se mu iz političnih razlogov kdaj postavili po robu, so vedeli vselej, da jih čaka »milosten« odpušč. Nekoč je madžarskemu ministrskemu predsedniku Banffyju uspelo, da je spravil papeževga nuncija Agliardija z Dunaja. Franc Jožef pa je nasprotno in ko je Agliardi že izginil s svojega mesta, je bil Banffy pozvan v dvorjenco. Kmalu nato ga je srečal neki madžarski politik ter ga vprašal, če še vedno živi cesarjevo zaupanje. Banffy je odgovoril: »Zaupanje živim, toda portfelja nimam več.« Istotako je počenjal Franc Jožef z generali ter s člani gosposke zbornice. Kadar niso hoteli glasovati za ta ali oni zakon, ki je bil njemu po volji, jih je kratkoma družabno, politično obglavi.

Zelo značilen za moralo Franca Jožefa je tudi sledeči dogodek. Nemški cesar Viljem II. je v lastnosti nemškega cesarja prvič prišel na Dunaj, kjer so ga dočakali meščani z vsemi zavezniškimi častmi in prijaznostmi. Viljema je sprejel na kolodvoru cesar sam. Objel ga je in poljubil ter mu nazdravil in želel vse najboljše. Takoj nato pa je naročil ministrskemu predsedniku, naj omeji manifestacije za Viljema kolikor more, ker noče, da bi nemški cesar postal popularen v njegovi avstrijski prestolici.

Zagonetni umor v Berlinu

Ženski mrlč v košu.

Berlinska kriminalna policija že par dni raziskuje zagonetni slučaj, ki se je pripetil v soboto proti večeru v hiši št. 69 v Zietenstrasse. Omenjenega dne se je namreč na policiji predstavil delavec Karel Rollak, in je povedal, da je našel v stanovanju sstanovalkke Strenzerjeve neznano žensko truplo v potni košari.

Kriminalna policija je poslala na lice mesta izvidno patruljo in številne detektive z nalogo, da poiščejo krivice in jih aretirajo. Agenti so odšli in so potrkali na vrata, kjer stanuje Strenzerjeva. Dobili niso nobenega odziva. Sumili so, da je ženska morda odšla, vendar je Rollak po ključavničarja, ki je odprl stanovanje z vetrihom. Ko so stopili, se jim je nudil strašen prizor. V nekem kotu je bil čez in čez pregrnjen potni koš in v njem je ležalo stlačeno truplo mrtve ženske, stare okoli trideset let. Komisija je sestavila zapisnik ter je truplo dala odpeljati v mrtvašnico. Ime ženskega mrlča pa se ni dalo dognati. Bilo ni tudi nobenega dokumenta, ki bi pomagal pri tej zagonetni zadevi pojasniti, kdo je nesrečna ženska.

Kmalu nato pa je prišel na policijo delavec Fran Lipovsky in je javil uradniku, da pogreša svojo ženo že dva dneva. Povedal je, da je bila njegova žena okoli trideset let stara in da se je podala, ko je odšla z doma, k neki ženski, Strenzerjevi, ki je odpravljala človeški plod. Ko se žena tako dolgo ni vrnila, je šel vprašati Strenzerjevo, kaj je z njo. Ta mu je povedala, da je poskusila odpraviti plod, a da ji je operacija izpodelala in da je Meta Lipovsky radi tega umrla. Kje se nahaja mrtva, pa ni hotela povedati.

Kriminalna policija je obnovila obsežnejša poizvedovanja, toda doslej se ni prišla do rezultata. Sumi se, da je Strenzerjeva pri Lipovskega ženi morda le navidezno skušala odpraviti plod, nato pa je usmrtila na doslej nepojasnen način. Stvar je toliko bolj sumljiva, ker je Strenzerjeva živila z Lipovskym v dobrih odnosih in ni izključeno, da je umorila ženo sporazumno z njim. Policija je radi tega zaprla Lipovskega, delavca Rollaka, ki je bil tudi dober znanec Strenzerjevih ter celo vrsto drugih oseb, ki so osumljene, da so sodelovale pri umoru.

Zločin je zbudil v celim Berlinu največjo pozornost, vsa javnost zasleduje vsako podrobnost z napetim zanimanjem.

Vse vrste podloge

k vsem oblačilom vedno po najnižji ceni dobavlja krojačem in krojačicam trdka

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA.

× Krasno fatamorgano so opazovali te dni na Badenskem. Na nebu se je pojavil grad z mnogimi stolpi v krasnih barvah. Po preteku dveh minut je pojav izginil.

× Pomanjkanje stanovanj v Moskvi. Vsled izredno velikega pomanjkanja stanovanj so krajevna oblastva v Moskvi izdala stroge predpise o izpolnjevanju naredb, po katerih je za vsako osebo določenih le osem kvadratnih metrov ploskovine. Doslej so morali za ploskovino, ki presega to izmero, plačevati trikratno najemnino, sedaj pa odpada ta prednost za imovite, še sloje. Kdor ima stanovanje, ki presega predpisane meje,

more tekom 14 dni dobiti sstanovalec za odgovarjajočo stanovanjsko površino, vendar le take, ki imajo glasovalno pravico za sovjete, sicer nakazujejo večjo prostornino stanovanjski organi. Ta določba posebno težko zadeva zasebne trgovce, ki nimajo po ustavi volilne pravice in imajo večinoma prav velika stanovanja.

× Zopet nove izkopanine v Egiptu. Blizu stopnjavite piramide pri Sakkari so našli grobnico, katere postanek stavijo strokovnjaki v najzgodnejšo dobo zgodovine civilizacije, v tretjo dinastijo, t. j. okoli 1. 2900 — 2980. pred Kristusom. Stopnjavito piramido je zgradil kralj Zoser, ki imamo o njegovi dobi prav malo poročil. Grobnica, ki so jo sedaj odkrili, je iz apnenca, a mestoma jo je z ob časa tako poškodoval, da bo treba največje opreznosti. Ne daleč od tod so našli še drugo grobnico, ki je bolj ohranjena in je upati, da pridejo celo do slik in reliefov. Faraon Zoser stoji pred nami kot edini predstavitelj tretje dinastije in je doslej edina priča dobe prehoda iz barbarske divjosti v boljše razmere človeške družbe.

× Največji safir na svetu. Na svetovni razstavi v Wembleyu kažejo največji safir na svetu, ki tehtja 10 unc ali 300 gramov. Zlahtni kamen, ki ga cenijo na 5000 funtov (nekaj manj kot dva milijona dinarjev), ima romantično zgodovino. Izrezan je v obliki uhana in je moral biti prvotno še enkrat tako velik. Našli so ga v stanovanju nekega mohamedanskega uradnika v Hajdarabadu v Indiji, ki ga je imel na svoji mizi in ga porabljal kot obteževalca za spise. Podnavalec draguljev ga je nekoč videl pri uradniku in kupil za indijski oddelček svetovne razstave. Ogromni safir je prvotno tvoril nakit Buddhove sohe, ki je bila last kraljice Billala v Južni Indiji. Ksneje je romal iz posesti v posest raznih zmagovalcev, dokler ga ni dobil v roke Tuppu sahib, ki ga je podaril nemu prednikov omenjenega uradnika.

× Največji železniški predor v Evropi. Najdaljši predor v Evropi je Sim plon (19.731 metrov), za njim se vrste Gothard (14.984 m), Lötschberg (14.605 m), Mont Cenis (12.233 m), Arlberg (10.249 m). Najstarejši izmed teh je Mont Ceniški, ki je bil dokončan 26. decembra 1870, delali so ga pa trinajst let in en mesec. Predor Lötschberg je najnovejši izmed gori naštetih; na njem so delali štiri leta in pet mesecev. Dnevno so izkopali povprečno 9 metrov, pri najstarejšem Mont-Ceniškem pa le 2,60 m. — Kakor torej vidimo, je bilo najtežje izkopati Simplonski predor, ki je daleko najdaljši. Važnost Simplonskega prelaza je uvidel že Napoleon in skušal preko

njega ustvariti zvezo med severno Italijo in zapadno Švico. Pozneje so nekateri strokovnjaki predlagali, da bi se izkopal predor skozi Monte Leonc. Trajalo pa je skoraj sto let, predno so se lotili tega dela. Začeli so 1898. leta, dovršili pa so ta predor leta 1921.

× Generalisimus — ravnatelj cir-kusa. Iz Amerike poročajo, da je neko tamošnje velecirkuško podjetje ponudilo mesto generalnega ravnatelja — genera-

ln Pershing, bivšemu poveljniku vseh ameriških čet v Franciji za časa svetovne vojne. Ker pa general Pershing še vedno piše svoje spomine, se še ne ve, če bo podjetje s svojo nakano uspelo ali ne. Vsekakor pa je podjetje napravilo svojo ponudbo zato, ker je doznalo, da je general Pershing 13. t. m. stopil v pokoj, katerega mu v svoji neizmerni dobičkalnosti seveda ne privošči, da si je Pershing že 73 let star.

Po slovanskem svetu

Desetletnica češkoslovaške armade

V nedeljo, 28. septembra, na dan češkega patrona sv. Vavčava, je bila v Pragi z vsemi svečanostmi proslavljena prva desetletnica obstoja češkoslovaške armade. Na imenovani dan pred desetimi leti je namreč bila blagoslovljena v ruskem Kijevu na trgu sv. Sofije prva zastava češkoslovaške armade.

Spominske svečanosti v Pragi so začele že v soboto 27. septembra. Tega dne so prenesli pepel enega izmed prvih borcev čeških starodružnikov, podpolkovnika B. Wuchterla v muzej češkoslovaškega pokreta za svobodo in neodvisnost. Zaró z ostanki dragega pokojnika je spremljal prvi general Češek. Za njim je šla pokojnikova družina in veliko število starodružnikov, dalje zastopniki notranjega ministrstva ter množestevilni Čehi, ki so začeli trnjevo pot za ustanovitev češkoslovaške države na ozemlju matere Rusije. Istega dne ob 8. popoldne se je vršila svečana seja starih borcev pod predsedstvom nekdanjega vojnega ministra generala Husaka. Na tej seji so se navzoči spomnili vseh padlih junakov na ruski, francoski in srbski fronti. Posebej so govorili: senator Klofač, predsednik češkoslovaškega

ga sveta poslanec Prokupek, Francoz prof. Pichon, dr. Sychrava v imenu legijonarjev, prof. Spektorski za ruske učenjake in G. Grigorjev v imenu Ukrajincev. Zvečer se je igrala v Narodnem divadlu drama »Janosik« iz češke nacionalistične borbe.

Naslednji dan v nedeljo so se vršile velike svečanosti. Otvoril jih je defile prvih čeških borcev skozi praške ulice. Na čelu povorke so starodružniki nosili kijevsko zastavo, ki je zmagoosno vihrala na marsikateri fronti. Smalir na ulicah je tvorilo občinstvo, ki je navdušeno pozdravljalo svoje prve može, ki so znali ceniti pomen žrtve za češkoslovaško narodno in državno samostojnost. Vojaško čast je prvi češki zastavi izkazala topovska baterija, ki je izpalila 21 strelav, nato pa je zado-

nela češkoslovaška narodna himna. Podpolkovnik Rebenda je še prečital manifest starodružnikov, nakar so izpregovorili predsednik parlamenta Tomešek, senator Klofač in vojni minister Udržal. Manifestacija je potekla v najlepšem redu ter je pokazala, da je češkoslovaško navdušenje za narodno stvar prav tako sveže, kakor je bilo pred desetimi leti, ko še ni bilo češke države.

Kongres ruskih učenjakov v Pragi

Pretekli petek je bil odprt v mineraloškem institutu Karlove univerze v Pragi tretji kongres ruskih učenjakov, ki biva jo v emigraciji. Na kongres so prišli delegati ruskih intelektualnih organizacij iz Bolgarije, Jugoslavije, Francije, Anglije, Nemčije, Belgije, Italije in drugih držav. Poleg velikega števila ruskih učenjakov so prisostvovali kongresu tudi mnogi gosti iz Češkoslovaške in Jugoslavije, med njimi tudi predsednik češke akademije znanosti in umetnosti prof. Zubaty, rektor Karlove univerze v Pragi dr. Pastrnek, senator Klofač, poslanec dr. Kramář in naš rojak, univerzitetni prof. dr. Murko.

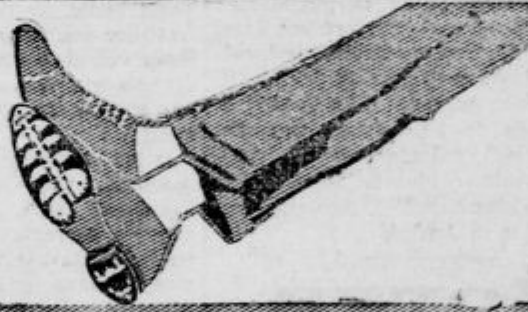
Kongres je otvoril predsednik Saveza ruskih akademskih organizacij v emigraciji prof. Lomšakov, ki je predlagal, da se izvoli za predsednika kongresa rektorja praške Karlove univerze prof. Pastrneka. Ta je nato v češkem in ruskem jeziku povdral veliko važnost kongresa za naučni svet ter naglasil simpatije cellega češkoslovaškega naroda do ruskih kulturnih delavcev, katere je zla usoda preganjal v tujino.

Po govoru predsednika je prof. Lomšakov karakteriziral način dela ruskih učenjakov v emigraciji ter izrekel češkoslovaškemu narodu in njegovi vladi globoko zahvalo za gostoljubnost, katero uživajo ruski emigranti v Čehoslovaški. Za češkoslovaško akademijo znanosti in umetnosti je govoril dr. Zubaty, a dr. Blahos je objubil, da bo češkoslovaška vlada tudi v bodoče podpirala stremeljenja ruskih učenjakov.

Senator Klofač je v globoko zasnovanem govoru naglašal, da trdno veruje v bodočo demokracijo nove Rusije. Govorilo je še mnogo predstavnikov češkoslovaških in ruskih naučnih in kulturnih organizacij. Svečano otvoritev kongresa je zaključil govor ruskega akademika Franceva, ki je na podlagi slavistike opozoril na znanstvene odnose med Rusijo in ostalimi Slovani.

Kongres bo trajal do 2. oktobra in bo proučeval po raznih sekcijah za kongres določeno gradivo.

Slikar Ferdinand Engelmüller umrl. V svoji delavnici v stari palači na praških Hradčanih je umrl v ponedeljek slavni češki slikar Ferdinand Engelmüller v starosti 57 let. Umrl je prezgodaj, toda svoje umetniško delovanje je v celoti zaslužil. Kot literarno oporoko svojih nasorov in čuvstev je izdal nedavno obsežni spis »Poti k slikarski umetnosti«, kjer je tudi mnogo njegovih reprodukcij. Engelmüller je bil Mařákov učenec ter mu je bil tudi blizu po svojih romantično nadahnjenih pokrajinah: rad ima stare nasade s terasami in sohami. Tudi ribe z ogljem, slike gozdov in sploh ljubezen do drevja ga zblizuje z Mařákom. Poseben znak Engelmüllerjeve tvorbe je njen lirizem, včasih tudi sentimentalnost. Naj bolj posrečene so njegove realistične pokrajine z drevjem, travniki in drobnico, zlasti iz Polabja.

Palma kaučuk
pete in podplati

omogočajo elastični, tih hod,
štedi o Vaše noge in vaše obu-
tev ter so trpežnejši nego usnje.

Pot do premiere

«... In če vam bo, gospod ravnatelj, delo všeč, mi blagovolite naznapiči.» je končal svoje dolgotrajno pripovedovanje mladi avtor.

Ravnatelj gledališča mu je prijazno odgovoril: »Dragi gospod, sem, da boste imeli uspeh. Da, če ne pri nas, pa kje drugje. Pomislite, da je to klasična drama in pa sploh vas prej ko mogoče obvestim...«

Mladi avtor je odšel. Ravnatelj si je oddahnil, pogledal na sveženj papirja, ki je bil klasična drama in zamrmral:

«Da bi bila vsaj burka, groteska, magari kaka dolenska romantika ali gorenska robantika, toda klasična drama...»

«Ali motim, gospod ravnatelj?» je pozdravil stari režiser.

«Prosim, gospod režiser, ravno prav ste prišli. Prečitajte, prosim, to dramo in mi povejte svoje mnenje. Klasična drama, vam pravim, kakor nalašč za nas. Časopisje nam vedno predbaciva, da igramo same burke, torej vzemite in presodite. Ampak jutri mi igro vrnite. Klaniam se!»

Stari gospod režiser je šel v kavarno, tam vprašal mladega literata, kaj misli on o tej drami in ko je dobil pozitiven odgovor, je oddrjal na svoj dom in začel čitati. List za listom se je vrstil, prizori in dejanja so mu letela pred očmi kakor v kinu. V duhu je gledal stari praktik vse natančno: tu bo efekt, tu aplavz na odprti sceni, tu bo dolgčas, kašljanje v parterju, v iobah bodo jedli bonbone, na dijaškem stojšču bodo glasno govorili.

«E, nič, delo naj se malo črta, eventualno kaj pametnega pripiše iz kakega resničnega dramatika. Seveda nove kulise in kostume moram imeti, zakaj pri klasičnih delih je oprema glavna stvar. Uh, ta klasična dela, le kdo si je to izmislil! Ampak ravnatelju stavim še en pogoj: drama bo imela uspeh, če igra glavnega junaka moj sin, seveda. Ravnatelj bo kajpa ugovarjal, ampak jaz ga že uženem.»

Zjutraj ob osmih se je gospodu režiserju sanjalo, da igra kralja Leara. Prestolni govor je, on sedi na tronu, poleg njega stoji obe hudočni in blagi hčerki, ženi, snubi in dvorjad. On vstane, dvigne žeslo, da bi izpregovoril, ali, za božjo voljo, suflerjeva školj-

ka je temna in suflerja nikjer. Postal je nervozen, dvorjad šepeta in je nemirna, on se zopet dviga, pada... kakor Levstikov ubežni kralj, zaječi in se od samega strahu zbudi.

Leti k ravnatelju in mu poroča ves navdušen glede drame. Ravnatelj ga posluša, pravi, da mora seveda tudi sam delo temeljito preštudirati, da novih kulis sicer ne bo, glavnega junaka pa da bo igral njegov režiserjev sin, in tako je bila drama sprejeta.

Čez tri dni se je rokopis pretipkal v štirih izvodih: za ravnatelja, režiserja, inspicienta in za najvažnejšo osebo, ki govori vse vloge in katere nihče od publike ne čuje, vsaj v teoriji ne, — za suflerja.

Nato so ravnatelj, avtor in režiser razdelili vloge. Vsak je imel svoje kandidate za glavne vloge, končno pa je vsak nekaj popustil in vloge so bile razdeljene. Na črni deski na hodniku je bil čez tri dni nabit list, na katerem je bila razpisana prva skušnja. Igralci se del zbirali pred njo: eden je poblede, drugi bi najraje zavriskal vsled tretji je stisnil pesti, flegmatik pa se namrnil v zadovoljnem brezbrizju. Zadnji stavek se je glasil: »Bralna

skušnja, pri kateri bo navzoč tudi gospod avtor, bo... Uloge pri vratarju...»

Pri bralni skušnji pa je dolgo mizo, kakor na kaki konferenci, se čita počasi, mrtvo, se podčrtavajo besede in ločila. Vsak igralec ima svojo ulogo, t. j. tekst, ki ga on govori in iztočnice, to so zadnje besede svojega partnerja. Marsikateri se je že veselil, ko je doma čital svojo ulogo, češ, koliko lepih mest je v nji, ki se bodo dala krasno povedati. Na bralni skušnji pa z nevoljo konstatira, da ima njegov partner še boljše tekst. Marsikateri se je zgrajal, ko je dobil ulogo, ki ima samo tri ali štiri strani in še same kratke stavke, za katere pa seveda tudi še nima garancije, da mu jih presneti režiser še polovico ne črta. Ves nejevoljen godrnja: »Same epe« igram. Toda že na bralni skušnji, kjer se seznanj s celo dramo, uvidi, da je uloga le po tekstu neznatna, sicer pa zelo hvaležna.

Druga skušnja je že na odru, ki je še precej prazen. Sobo predstavljata dve razlišni kulisi, recimo stena joče in grajski vrt, kar je pač pri roki. Opravo v sobi pa markirajo stoli, sto-

lice in mize. Igralci igrajo z ulogo in svinčnikom v roki ter si beležijo situacije. Sufler si pa medtem pridno ureja in črta knjigo, istotako inspicient za odrom.

Tekom tedna tekst že »gre«. Situacija in ton prilično že »stojita« in v gledališču začno misliti na prvo uprizoritev. Razpišejo se tri zadnje skušnje: dekoracijska in kostumska, glavna, kjer je že vse pripravljeno, samo ne šminkano, in generalna, ki je popolnoma kakor predstava.

Mladi avtor je od dne do dne bolj nervozen. »Pa sluga v prvem dejanju ima rokokó - livrejo! In zakaj še vedno koncem prvega dejanja sonce sije, ko vendar junak govori o zvezdnatem nebu? Pa ti rekviziti! Ljubimki ste dali mesto grške vaze v drugem dejanju — Stefan! le zakaj ji ne daste majolike?...«

Toda stari gospod režiser se tako malo meni za nervoznost mladega avtorja, da je to temu že preveč. Obdaja ga črne misli, češ, »uničiti me hočejo, ker sem mlad, Ampak jaz jih razkrinkam v časopisju!«

Medtem pa izbira režiser z gledališkim mojstrom kulise po skladščici.

Gospodarstvo

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza. Pšenica baška, stara, 79 — 80, 380, nova 75—76 (30 vag.) 355, ječmen baški (10 vag.) 365, oves baški 250, banatski 255, koruza baška (4 vag.) 275 — 277,50, v štokih (2 vagona) 310, sremska v štokih (3 vag.) 315, sušenca 230, fižol beli baški (2 vag.) 520, moka 688 (1 in pol vag.) 690, 66 (4 vag.) pariteta Senta 388, mekinje za december 186.

Ljubljanski živinski sejem dne 1. oktobra. Na današnji živinski sejem je bilo prigranjenih 262 konji, 62 žrebet, 46 volov 102 kravi, 22 telet in 140 prašičev. Cene: Za volovsko meso I. vrste se je plačevalo do 15 Din za kg. II. vrste do 13,50, III. pa do 12,50; krave, debele 12,50, klobasice 7 do 9; teleta 16 do 17. Prašiči so bili večinoma majhni, plemenski 6 do 8 tednov stari in so jih prodajali od 250 Din dalje. — Na trg je prišlo tudi nekaj italijanskih trgovcev, vsled česar so cene živini nekoliko poskočile, in sicer za 50 par do 1 Din pri kg od zadnjega živinskega sejma.

Zagrebaški živinski sejem 1. oktobra. Cene so bile na današnjem živinskem sejmu naslednje: Goveda (za kg žive teže v dinarjih): voli I. vrste 14 do 14,50, II. 12,50 do 13,50, III. 10,50 do 11,50, bik 10 do 14; krave I. 14 do 14,50, II. 12,50 do 13,50, III. 10,50 do 11,50, teleta I. 20 do 21,50, II. 18 do 19; svinje domače pitane 22 do 23,50, sremske pitane 24,50 do 25; sremske zaklane svinje 28 do 28,50 za kg mrtve teže; ovce 7,50; koze za komad 100 do 200; konji, za komad: tovorni I. vrste 8 do 10,000, II. 7 do 8,000, III. 5,500 do 6,500, vozniki I. 5 do 6,000, II. 4,500 do 5,500, klavni 2,75 do 5 za kg žive teže. Krma za q: detelja navadna 125 do 169, lucerna 125 do 150, otava 115 do 150, seno I. vrste 113 do 125, II. 85 do 100, slama 75 do 125 Din.

S HMELSKEGA TRŽIŠČA.

Nürnberg, 30. septembra. Prodanih 300 bal, 30 zlatih mark višje. Živahno.

— Vpisi v trgovinski register. Vpisale so se nastopne tvrdke: P. Končar, trgovina z mešanim blagom in deželni pridelki v Cerklji; Konrad Golobranec, stavljenik v Celju-Gaberjeh; And. Černe, stavbo podjetje in trgovina s stavbenim materialom v Ljubljani; P. Krečič, tvornica tiskarskih barv in kemikaliskih izdelkov v Ljubljani; Josip Nadai, trgovina z vinom na debelo v Murski Soboti; A. Gris, trgovina z živino v Pijavi gorci; Franc Gerželj, trgovina s semenom in slamo na Pragerskem; Franc Olivetti, lesna trgovina v Rečici; Franc Globočnik, trgovina z mešanim blagom v Trzinu; Janez Putre, trgovina z lesom in ogeljem v Turkuvi Dragi; A. Kremsir, trg. agentura in komisijska trgovina s stajališčem v Ljubljani. — Izbrisale so se nastopne tvrdke: Marija Brezan, omož. Žerjav, trgovina z usnjem v Litiji; Karol Havelka, trgovina z vinom v Krškem; Leopold Knez, trgovina z mešanim blagom v Krškem; Slavko Kalin, trgovina z mešanim blagom na Obrežju. — V zadružni register sta se vpisali: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani in Zadruga elektrarna v St. Jerneju.

— **Novosadska efektna borza** se ne bo otvorila s 1. oktobrom, kakor je bilo prvotno rečeno, ker še ni končana njena organizacija. Kakor znano, obstoja v Novem Sadu samo blagovna borza. Sedaj se dela na tem, da se otvori tudi borza za vrednote.

— **Dobave in prodaje.** Dne 25. oktobra se bodo vršile naslednje ofertalne licitacije: pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave žrka in tiskarskega materiala; pri ravnanstvu državnih železnic v Sarajevu glede dobave siktiva, lanenega olja, terpentina, olja za broniranje kromofaga; pri ravnanstvu državnih železnic v Zagrebu glede dobave sestavnih delov svetilk (stenja, cilindrov in električnih žarnic) ter glede dobave olja, mila, barv, lanenega olja, terpentina, siktiva firneža, smole gipsa, smirrovega platna, steklenega papirja, krovne lepene, katrana in krtičarskega materiala.

rekviziter išče po mestu pravo grško vazo za prvo dejanje, par živih belih golobov za tretje dejanje, dva oleandra in preprogo za zadnje dejanje. Krojač in šivilja pometerja kostume, vlasuljar vlasulje, električar pa se poskuša v solcu, luni, nebu in večerni zarji.

— **Mladi avtor** se bje po čelu: »Nikoli več kaj takega, le klasične drame ne! O, da bi bila premiera za menoj! ... Ampak, ta presneti režiser, jaz mu jih že povem ...»

— **Pri generalni skušnji** sedi mladi avtor v parterju in nervozno čaka. Avditorij je temen, le rampa medlo svetli. Zastor se dvigne in dejanje se prične ...

— **Premiera.** V portirjevi loži venci in šopki. Vse kar leze in gre za odrom nervozno. Glavni junak bolan, režiser besen, ljubimka je nesrečna radi kostuma. Inscipient ne ve, kje se ga glava drži in kaj bo. Le eden je zelo miren: sufler.

— **Konec prvega dejanja:** aplavz, venci, avtor na oder. Režiser je miren kot nikdar ter stiska avtorju roko: »Če se jaz lotim kakakega dela, jamčim za uspeh, pa čeprav ni delo nič vredno!«

— **Predmetni oglasi** z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled. — Pri komandi 8. žandarmerijskega polka v Ljubljani se bo vršila dne 10. oktobra ponovna ofertalna licitacija glede dobave drv za kurjavo. O pogojih se interesenti lahko dnevno najpozneje do 9. oktobra informirajo med uradnimi urami pri imenovani komandi, Bleiweisova cesta št. 3, pritličje, desno.

— **Izvozna tarifa za vino.** Nova železniška tarifa za vino, ki je stopila s 15. septembrom v veljavo, znaša približno polovico redne. Prevoz vagona vina od Metkovića do Jesenice stane sedaj 3750 Din, prej 6330; Vršac—Maribor 2930 (7780), Vršac—Rakek pa 2900 (7030).

— **Nove železnice.** Po podatkih prometnega ministrstva se grade naslednje proge in bodo še letos gotove in izročene prometu: Gračac—Kriin (67 km), Ormož—Murska Sobotica (38 km), Titel—Orlovac (28 km) in Učice—Vardiste (56 kilometrov). Proga Niš—Prokuplje, ki se je začela graditi kasno ne bo še letos gotova. V načrtu za gradbo novih železnic se nahajata tudi proga Beograd—Obrenovac in Skoplje—Tetovo—Gostivar, normalnega tira. Po vojni se je zgradilo v naši kraljevini okoli 500 km novih železnic. To pomenja zelo dosti, ker je bilo pri nas zelo težko najti potrebnih denarnih sredstev.

— **Promet v sušični luki.** Od izpraznitve Sušaka, t. j. od 24. februarja, pa do 21. junija je prispelo v sušično luko 68 parnikov s skupno tonažo okrog 100.000 ton in 156 jedernic s 30.000 tonami nosilnosti, pri čemer niso všteti parniki rednih prog in majhne ladje izpod 10 ton. Celokupni uvoz je znašal 14.170 ton in 6190 hl vina, in sicer 7811 ton cimenta, 4145 oglja, 290 gradbenega kamna, 288 gradbenega peska, 8 olja, 548 drv za kurjavo, 20 apna 1120 asfalta in 6190 hl vina. Celotni izvoz je znašal v tem razdobju 6962 ton. Dnevni promet v sušični luki je znašal v tem času dnevno povprečno 20 vagonov. Ako se vzamejo v poštev samo delovni dnevi in parniki rednih prog, je znašal dnevni promet nad 40 vagonov.

— **Oddaja kolodvorske restavracije** v Zenici v zakup. Pri ravnanstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 25. oktobra ofertalna licitacija glede oddaje kolodvorske restavracije v Zenici v zakup. — **Predmetni oglaš** z natančnejšimi podatki je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

— **Nova uprava nemških železnic.** Na prvi seji upravnega sveta nemške družbe državnih železnic je bil za predsednika upravnega sveta soglasno izvoljen Karel Fridrich v. Siemens, za prvega podpredsednika državni podtajnik Stiller, za II. podpredsednika pa Aquort. Za generalnega ravnanjatelja je bil izvoljen prometni minister Esser. Predsednik nemške republike je izvolitev odobril. Stalni odbor tvorijo v. Siemens, Stiller, Aquort, Bergmann, Fischer in Arnold.

Borza

1. oktober:

LJUBLJANA. Vrednote. Vojna škoda 114 do 116, Celjska posejavnica 210 do 0, Ljubljanska kreditna 225 do 233, Merkantila 123 do 130, Praljedion 916 do 919, Slavenska 0 do 96, Strojne 135 do 150, Vevče 115 do 120, zadolžnice Kranjske deželne banke 0 do 89. Blago: Trami od 3-3 do 8-10, monte, 4 do 10 m dolžine, franko meja 395 do 0, 4 do 13 m dolž., 8-8, 8-11, 11-11, 11-13, 13-16, 13-19, 16-21, 19-24, 21-27, franko meja 425 do 0; deske I, II, 20, 25 mm, franko meja 0 do 700, škatete, 140 m, na drobnem koncu 2,5 do 4 cm, franko nakl. post., tek. meter 0 do 0,50, hlodi smrekovi (10 odst. jelovi), od 10 cm naprej deb., 4 m dolž., zdravo blago, franko Novo mesto (3 vag.) 325 do 390; oglje Ia, villano, franko meja 114 do 0; drva, suha, bukova, 1 m dolž., franko nakl. post. (5 vag.) 26,50 do 27, jesnovi suhi plohi, 20 do 100 m, franko Domžale 0 do 1400; panji hrastovi, 27, 30 cm, 2,5 do 4 m dolž., franko Ljubljana 0 do 1500; pšenica, domača, franko Ljubljana 370 do 0, baška, par. Ljubljana 0 do 415; oves baški, par. Ljubljana 0 do 315, koruza baška, par. Ljubljana 0 do 325; suhe gobe, srednje, par. Ljubljana 60 do 0, laneno seme, medjimursko, par. Ljubljana (pol. vag.) 640 do 640; konoplja mandžurska, b-n, franko Ljubljana 0 do 880; repica, divja, franko slavonska post. 0 do 255; krompir uzančni, franko nakl. post. 0 do 120; fižol, ribičan, orig., franko Ljubljana 525 do 0, prepeličar, orig., franko Ljubljana 450 do 0, mandol., orig., franko Ljubljana 325 do 0; orehi, franko Ljubljana 400 do 0; Ia garant. banat. čista svinjska mast, za kg franko skl. Ljubljana 0 do 53, Ia soljena, samo hrbtna slanina, za kg franko skl. Ljubljana 0 do 34, Ia prekajena slanina, franko skl. Ljubljana 0 do 36.

ZAGREB. V elektnih tendenca še nadalje slaba. V bančnih papirjih je bil promet malo živahnejši. Od industrijskih papirjev je padla Slavonija še nadalje, drugi so se sicer obdržali, zanimanje pa ni bilo zanje. — **Devize.** Dinar je v Curihu nazadoval na 7,20, vsled česar je bila na današnji borzi tendenca precej čvrsta in so tečajji vseh tujih deviz zabeležili večji porast. Deviza na Dunaj, ki je pred par

dnevi popustila na 0,10, notira danes 0,1085. Svica je zabeležila te dni porast za približno 45 točk, t. j. od 1350 na 1397,50. Blaga je bilo na trgu le malo, ker ga prodajalci niso ponujali v nadi, da ga bodo mogli kasneje prodati po višji ceni. Narodna banka je stopila danes v akcijo z obilnimi ponudbami in ji je uspelo, da je vsaj ustavila nadaljnji porast cen. Promet je bil srednji. Trgovalo se je največ v devizah na Dunaj, Italijo, Prago in Svico. — **Notirale so devize:** Dunaj 0,1022 do 0,1042, Italija, izplačilo 317,50 do 320,50, ček 316,50 do 319,50, London, izplačilo 324,50 do 327,50, ček 324 do 327, New-York ček 72,40 do 73,40, Pariz 388 do 390, Praga 217 do 220, Svica 1391,50 do 1401,50, ček 1389,30 do 1399,30, valute: dolarji 71,50 do 72,50, švicarski franki 0 do 1385, lire 315,50 do 318,50; lekci: bančni: Trgo 29 do 30, Eskomptna 110 do 112, Kreditna Zagreb 113 do 118, Jugoslavska 102 do 107, Ljubljanska kreditna 222,50 do 235, Praljedion 915 do 917,50, Slavenska 0 do 94, industrijski: Eksploatacija 100 do 101, Sečerna 850 do 870, Gutmann 850 do 875, Strojne 150 do 0, Trboveljska 370 do 400; državni: Posojilo 63 do 0, Vojna škoda 114 do 115.

BEOGRAD. Na današnji borzi je bila tendenca čvrsta. Tečajji vseh tujih deviz so zabeležili večji porast. Blaga je bilo malo na tržišču. Po borzi je ostala tendenca nadalje čvrsta. — **Notirale so devize:** Dunaj 0,1031 do 0,1033, Budimpešta 0,09 do 0,10, Bukarešta 37,25 do 38, Italija 319 do 320, London 323,25 do 323,50, New-York 72,70 do 73,70.

Sokol

ZNAČILNO.

Češki »Vestnik Sokolsky« piše: Pred 10 leti je priobčil klerikalni list »Našinec« v Olomucu patriotično pesem, v kateri klerikalci razglajajo, (navaja doslovno pesem) da gredo zvesto z dinastijo in tajijo slovansko sorodstvo, da jim je krščanstvo več nego narod, a avstrijsko več nego slovansko, da ne zamenjajo svojih barv in ostanejo črnorumeni itd. Na to klerikalno parafrazo avstrijske himne sem se spomnil, ko sem čital v osrednjem listu češkoslovanskih Orlov poročilo, da bodo Sokoli izvajali velik pritisk na vladu, da jim postavi stadion, kjer naj bi se vršil VIII. zlet in ko sem tam čital nastopno ljubeznivost: »Toda to se jim (Sokolom) ne posreči. Tokrat bomo pri tem govorili tudi mi (Orli) in politična stranka, ki stoji za nami. Mi (Orli) imamo pa še časa dovolj, ker bo naš zlet še le 1. 1929; nas torej ne žuli čevlji.« Torej ljudje, ki jim je bil pred 10. leti Avstrijec več nego Slovan in navodila iz Rima več nego češka zavednost, se predzrejo o našem zletu odločevati. Da bi nas gospod bog obvaroval pri zdravi pameti!

Iz tele kratke novice je razvidno, da je ošabnost čeških Orlov ravno tako velika kakor pri nas v Jugoslaviji. Povsod se silijo v ospredje in zabadajo Sokolstvo ter se zaletavajo vanj, četudi jih Sokolstvo navadno ignorira. Kadar pa dobijo primeren odgovor taktir je pa vik in krik.

Značilno je tudi poročilo o izidu olimpijske telovadne tekme v zadnji številki »Mladosti«, glasilo slovenskih Orlov. V tem poročilu, ki našteva narode, kakor so izšli pri tekmi, je Jugoslavija izpuščena, menda zato, ker so se tekme udeležili le Sokoli.

Sokol I. v Ljubljani. Mnogi so se spomnili v zadnjih tednih sokolskega »Tabora« in nove zgradbe. Manjše in večje prispevke nakazujejo posamezniki, omizja, društva; — v blagu so z lesom Tabor v zadnjih dneh lepo podprle zavodne notranjske tvrdke. Sportni klub »Ilirija« tekmuje v nedeljo popoldne z moštvom, ki so odlični telovadci Sokola I. Sokolska in športna javnost z napetostjo pričakuje izida. Čisti dohodek je namenjen za Tabor. Cene 3, 7, 10 in 15 dinarjev. Začetek ob 15. uri. Članstvo Sokola I. opozarjamo, da razvije med občinstvom primerno propagando za čim večji obisk. — **Finančni odsek.**

Jugoslovanski Sokolski Savez je ob smrti br. dr. Božo Vinkovića, bivšega staroste Sokolskega društva v Karlovcu in velezašlužnega sokolskega delavca izrazil sožalje pokojnikovim vdovi in Sokolskemu društvu v Karlovcu. Pri seji Saveznega starešinstva se je v toplih besedah spomnil pokojnika starosta brat Gangl.

Spominska plaketa JSS je bila izročena na zadnji seji Saveznega starešinstva bratom dr. Murniku in Kajzelju. Spominsko plaketo podeljuje zaslužnim sokolskim delavcem odbor JSS. Podelitve plakete obema bratom je bila sklenjena že na zadnji odborovi seji, ker pa niso bile izdelane, sta se izročile šele sedaj. Pri tej priliki je savezni starosta br. Gangl nagovoril br. Kajzelja — br. dr. Murnik ni bil navzoč — in se spominjal mnogih zaslug, ki si jih je stekel brat Kajzelj za Sokolstvo tako v svojem društvu kakor tudi v Savezu ter je vedno vzdrževal prijateljske stike tudi s slovanskim Sokolstvom. Br. Kajzelj se je zahvalil za plaketo kakor tudi za lepe besede, ki jih je br. starosta naslovil na njegovo osebo. — Oba odlikovanca sta obče priznana sokolska delavca ter

akromno sokolsko odlikovanje v polni meri zaslužita.

Poljaki o zagrebškem zletu. Kakor znano, se je udeležila avgustovih sokolskih prireditev v Zagrebu tudi močna delegacija poljskega Sokolstva. Član te delegacije dr. Aleksander Szczepanski priložuje v varšavski »Gazeti« serijo člankov, v katerih opisuje zlet in vtise, ki so jih Poljaki dobili v Zagrebu. Razpravlja o ideologiji našega Sokolstva ter o veliki vlogi, ki jo je Sokolstvo igralo pri narodnem osvobojenju. Povdarja, da sta si jugoslovensko in poljsko Sokolstvo dočela identična v sokolski, slovanski in občečloveški ideologiji. Dr. Szczepanski dalje poudarja, da je zagrebško mešanstvo sprejelo Sokole v velikim entuzijazmom, čeprav so gotove stranke hujšale na bojko. Svoje članke zaključuje z željo, da bi čimprej uspelo konsolidiranje mlade jugoslovanske države, ker bo to v veliko korist Slovanstvu in vsemu svetu.

I. mednarodna deiaška olimpijada se bo vršila od 24. do 28. julija prihodnjega leta v Frankfurtu v zvezi s tekami. Udeležilo se jo vse socialistične delavske organizacije, ki se pečajo s telesno vzgojo, in sicer iz Belgije, Češke, Finske, Francije, Italije, Jugoslavije, Nemčije, Avstrije in Švice. Priprave so v polnem teku, le o tem še ni odločeno, ali se smejo udeležiti olimpijade tudi komunisti, ki se zato potegujejo a socialisti se jih branijo. Odločitev o tem pade še ta mesec na Dunaju.

TRZIC. Otvoritevna predstava dramatičnega odseka Sokolskega društva se je z nedeljsko uprizoritvijo veseloigre »Avtomobilist« zelo dobro obnesla. S to igro se je začela letošnja sezona, ki nam bo nudila vso dolgo zimo gotovo obilo zabave ter zdravega razvedrila. Zapazili smo nekatere nove diletantske moči, ki so pa po večini svoje vloge dobro izvedle. Ugajala nam je začetnica Pipca. Tudi Milčič nas je presenetila. V splošnem se pa priporoča več življenja v izvedbi iger. Izenadila nas je točnost pričetka predstave ter kratkost odmorov, katere je iz prijaznosti pridno in umetniško izpolnil tukajšnji salonski orkester. Kakor se čuje, namerava orkester v bodoče vedno sodelovati pri enakih prireditvah, kar z veseljem pozdravljamo. Mimogrede bodi omenjeno, da bi pač merodajni faktorji poskrbeli za redno razsvetljavo ceste proti kolodvoru, kakor nalašč je vedno ob prireditvenih večerih v temi. Zasludujmo!

Sport

Sportna senzacija. V korist sokolskega doma na Taboru se vrši v nedeljo 5. t. m. ob 16. uri na sportnem prostoru Ilirije nogometna tekma, ki bo gotovo našla mnogo odziva med občinstvom. — Tekmovala bosta dva mogočna protivnika: na eni strani old boys-team S. K. Ilirije, sestavljen iz najboljših slovenskih nogometašev bližnje preteklosti, na drugi strani nogometni team Sokola I., ki ga tvorijo telovadni prvaki Ljubljane — znameniti slovenski nogometaši bližnje prihodnosti. V old boys-teamu sodeluje več znanih, še pred kratkim aktivnih nogometašev Ilirije. Omeniti bi bilo v prvi vrsti znanega prvorazrednega vratarja Pelana, nadalje centerforwarda Betetta, desnega halfa Deržaja, nekdanje branilce Kavška, Kušarja, Kanca, desno krilo Valaska itd. Predprodajo vstopnic sta prevzeli trdki Albin Turk, Prešernova ul. in J. Gorec, Dunajska c.

Old boys Ilirije se sklicuje na šestanek, ki se vrši v petek, 3. t. m. ob 20. uri v kavarni Evropa. Prosi se polnoštevilnega odziva! Isti dan ob 16,30 trening. S. K. Ilirija.

Hazena. — Victoria (Zagreb) : Ilirija. V nedeljo 5. t. m. ob 14. uri se vrši na igrišču Ilirije prva večja ženska rokometna tekma letošnje sezone. Proti S. K. Iliriji, naši najboljši hazenski družini nastopi Victoria, ena prvih družin Zagreba. Z ozirom na visoko stopnjo zagrebške hazene bo tekma zanimivo merilo za kvaliteto in nivo te lepe sportne panoge pri nas, ki se je zadnje dve leti žal zelo zanemarjala. Pričakuje se lahko ekshibicijske igre Zagrebčank in najlepšega sportnega užitka.

Finala tekma za prvenstvo države. Finalna nogometna tekma za prvenstvo države se bo odigrala šele v nedeljo dne 12. t. m. v Zagrebu, in sicer med beograjsko Jugoslavijo in Hajdukom iz Splita.

S. K. Primorje. Danes ob 6. zvečer v damskem salonu kavarne »Emona« seštanek plavalne sekcije obvezen za vse članstvo.

Ljubljanski plivački podsavez. Danes 2. t. m. odborova seja v kavarni Emona, damska soba ob 8. Tajnik I.

Vremensko poročilo
Ljubljana, 1. oktobra 1924
Ljubljana 306 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	760,8	8,6	vzhod	več. oblak	—
Ljubljana	14.	759,0	16,6	"	več. jasno	—
Ljubljana	21.	759,8	10,4	"	jasno	—
Zagreb	7.	760,7	10,0	brezvetra	dež	7,0
Beograd	7.	762,6	11,0	"	jasno	4,0
Dunaj	7.					—
Praga	7.	759,2	8,0	brez vetra	megla	—
inonost	7.					—

V Ljubljani barometer nest. temper. nizka
Dunajska vremenska napoved za četrtek: Sedanje jesensko vreme bo trajalo še dalje. Kratka motenja niso izključena.

Načelnik Munjić pri kačkah

Srežki načelnik Munjić, katerega so kačaki v Južni Srbiji ujeli in odpeljali s seboj ter zahtevali za njegovo glavo 350 tisoč Din odkupnine, se je v soboto 27. septembra ob 3. popoldne vrnil iz robstva v Diakovico. Okolu njega se je seveda zbrala velika množica ljudi, ki je hotela vedeti, kako se je ujetnik počutil v suženjstvu. Munjić je opisal dopisniku beograjskega »Vremena« svoje doživljanje v kačaski oblasti takole:

»Napad name je bil nedvomno že dolgo natančno pripravljen. Ko so me kačaki obkolili ter se pripravljali, da me odpeljejo, nisem natančno razumel za kaj pravzaprav gre. Šele polagoma sem uvidel, da sem prišel v pest ljudem, s katerimi ni lahko črešen zobati. Vprašal sem: »Kaj vendar hočete od mene?« Odgovor na moje besede je bil oster in kratak. Glasil se je: »Odložite orožje, mi smo kačaki!«

Vse to se je odigralo s filmsko naglico. Bil sem tako zmeden, da nisem verjel temu, kar so mi povedali. Vsi, kar nas je prišlo v roke kačakov, smo bili razoroženi, a meni so še posebej odvzeli samokres in sabljo.

Ker so nas zajeli na polju, kjer je rasla prilično visoka koruza, so z nami krenili v drugo smer, kjer so bili varni pred zasledovalci. Slednjič smo prišli v gozd. Spetoma so razbojniki ujeli še par kmetov, ki so jim služili za kažipote.

Ko smo prišli v globoko šumo, se je obrnil k meni poglavar kačakov ter mi dejal: »Gospod načelnik, ali me poznate? Jaz sem oni Bošković, na glavo katerega je razpisana nagrada. Toda mi bomo to nagrado obrnili. Vi, vaš priatelj, učitelj in orožniki, morate plačati 350.000 Din, da se odkupite. Denar pa lahko izroči tudi država.«

Načelnik Munjić je nadaljeval: »Videl sem takoj, da moj nagovarjalec ni Bošković in da kačaki prikrivajo svoja prava imena. Nekega spetoma zajetega revnega seljaka so obsodili na 50 turških lir odkupnine. Mož je začel prositi, naj mu vsoto znižajo vsaj za polovico. To je dosegel. Nato sem poslal posrja k okrožnemu načelniku ter mu sporočil kačasko zahtevo. Povedal sem tudi doklej se mora izročiti denar.

Cim je pisar odšel, so me vlekli dalje. Hodili smo celo noč in ko se je zdanilo, smo bili že globoko v osrčju gozda, v peškem okraju. Kačaki so zakurili ogenj in začeli peči koruzo. Ko smo se nekoliko odpočili, smo se napotili zopet dalje. Prekoračili smo že pečko Bistrico.

Hodili smo od zore do mraka in zvečer smo dospeli v selo Leočane, kjer so razbojniki pripeljali pred nas dva kmeta. Veleli so jima, da morata odnesti moja pisma za denar, ker se je bližja rok odkupnine. Toda baš medtem se je začelo prasketanje pušk in streljanje iz mitraljeze. Morali smo se umakniti in ob tej priliki smo srečali drugo kačasko četo, katero je vodil neki mož iz Djurdjevika.

Razbojniki so še vedno čakali na denar. Toda ker denarja ni bilo, so sklenili poslati ponj še učitelja, katerega so ujeli z mano vred. Prosil sem, naj ga izpuste, ker je bolan. Ugodili so mi. Tako je odšel še zadnji ujetnik in jaz sem ostal sam. Lopovi so mi začeli pretiti, da me bodo trpinčili na najstrašnejši način do smrti. Ustrelili, so rekli, me ne bodo, ker je škoda nabojev. Tudi zaklati so se me branili, ker si niso hoteli omadeževati rok z mojo krvjo. Predlagali so mi celo, naj sam odidem po denar, toda, rekli so mi, da me mora do povratka nadomestiti moj otrok. To zahtevo sem odbil in suženjstvo je trajalo dalje.

Bil sem strašno lačen in še bolj žejan. Tri dni in tri noči nisem poskusil ničesar. Kar so mi ponujali razbojniki, sem principijelno odklanjal. Spal sem na golih tleh in prezebal. Naposled so me kačaki privlekli v vas Prilep ter so pritiskali na me, naj iztisnem zahtevano odkupnino od lastnih rojakov, češ da so kmetje v Prilepu bogati. Ker pa so se kačaki bali pogona za njimi, so se zopet umaknili. Peljali so me v gozd, kjer sem zopet prebil noč na zemlji.

Naslednji dan je bil četrtek. Rano zjutraj sem slišal, kako se kačaki razgovarjajo z odposlanci, ki so prinesli zahtevano odkupnino. Toda med razgovorom sem doznal, da niso prinesli zahtevanih 350.000, temveč samo 338.000 Din in manjkalo je tudi 25 zlatih lir. Šele po dolgih pogajanjih so prišli z računi na čisto. Sprejeli so tisočake ter mi rekli, da sem prost in da lahko grem. Šel sem in v vasi Zubice sem našel na naše orožnike, ki so me potem spremili do doma ...»

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozović, Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Delovni čas v trgovskih podjetjih

Ministrstvo za socialno politiko je te dni razpisalo projektirane uredbe in pravilnike o delovnem času v trgovskih podjetjih v presojo poslovalnim in delavskim organizacijam. Uredbe so zamišljene kot adneks zakona o zaščiti dela. V vrstnem redu govori uredbe o delovnem času v trgovskih podjetjih, o odpiranju in zapiranju, o nadurah itd.

Uredba o delovnem času je kratka in ima v vsem tri paragrafe. Prvi odreja, da mora pomožna oseba v trgovskih podjetjih biti zaposlena največ 9 ur dnevno, odnosno 54 ur tedensko. Drugi navaja izjeme: za bančna in njim slična podjetja, za zavarovalnice, za ekspedicijske in transportne tvrdke velja delovni čas največ 8 ur dnevno. Za tvrdke, ki prodajajo živila (ne vseh delikatessne trgovine), za prodajalnice novin, tabake in sveč, ter za podjetja, ki se bavijo s transportom ljudi in blaga, pa se odreja 10-urni delovni čas.

Uredba o odpiranju in zapiranju poslovnice je obsežnejša. Ob delovnih dneh obrtna in trgovska podjetja ne smejo biti odprta pred 6. jutraj, a tudi ne po 8. uri zvečer. Opoldne pa morajo biti zaprta vsaj 1. uro. Izjemoma so lahko opoldne odprte kavarne, gostilne, hoteli, mlekarne, izkuhavalnice, slaščičarne, trafike in prodajalnice novin, ako se vrši

preseljevanje podjetja, nadalje ako se do mora nadaljevati, da se prepreči škoda na blagu ter ob dnevnih letnih sejmov. Toda vse osebe, nameščene v teh podjetjih, mora imeti tekom dneva predpisani odmor ter ne sme biti zaposlena dalje, kakor je zanj predpisan delovni čas. Izjemoma lahko oblastna nadzorstva po zaslišanju delavskih in delodajalskih organizacij dovolijo, da podjetje ostane od prto največ dve uri preko delovnega časa, toda samo v nastopnih slučajih: ob praznikih, ob letnih sejmih, ob priliki velikih ljudskih zborovanj ter slično. Delodajalci pa morajo nameščencem plačati nadure. Zaprta pa morajo biti obrtna in trgovska podjetja v nedeljah ves dan kakor to odreja § 12. zakona o zaščiti delavcev. Izjemo tvorijo: letni ali nedeljski sejm, preseljevanje in pa zadnja nedelja pred Božičem. Te dni so lahko podjetja odprta ves dan, le ob sejmjskih dneh pa dopolne.

To so v glavnem propisi novih uredb, ki so zadele na prav različno kritiko, kar je pri toliki raznolikosti dosedanjega delovnega reda v poedinih pokrajinah prav sumljivo. Za vso državo velja sicer zakonito določeni 8-urni delovni čas, toda ravno v trgovskih podjetjih je v tem oziru še dokaj zmede po zastarelih predpisih, navedenih in običajih. Ponokod se še čaršijsko odpirajo trgovine, »od zvezde do zvezde«, drugod so odprte po 10 do 12 ur, v Sloveniji, na Hrvaškem in v Vojvodini pa po 8 do 10 ur. Ministrstvo

za socialno politiko skuša zdaj z uredbami za vso državo urediti enotni delovni čas. Toda gotovo je, da bodo mišljenja, ki jih oddajo delavske in delodajalske organizacije tako raznovrstne, da bo težko najti srednjo mero.

Razstava „Manesa“

II. Kiparstvo.

Po sijajnem razmahu po baročni dobi propade tudi češko kiparstvo. Mora province leži na njem v prvi polovici XIX. stol. in dasi zraste iz nazarenske tradicije tudi čehom dober kipar, pobožni Václav Levy, vendar ni mogoče govoriti o češki moderni plastiki. Za ustvarjanje razvoja je bilo treba močnega značaja, bojevite narave, ki rešuje nalogo zase in za občnost obnem.

Tak umetnik je bil Josef V. Myslbek. Iz skromnih rokodelskih začetkov se je preko dunajske in praške šole razvil v tvornega delavca visokega reda. Živel je osamljen in le sila notranjega prepričanja ga je mogla vesti po stiri poti dovršenosti. Myslbek je pod dojmom francoske plastike sledil svojemu cilju, reševanju monumentalnih nalog; prvotni impulz je kmalu prešel in v krasni zmogovitosti se je povzpela do popolne samostojnosti. Okras nosu Palackega, Krucifiks in spomenik sv. Václava so mejniki v dolgem življenju, polnem uporne vztrajnosti in resnosti. Myslbek svojim učencem ni bil

samo dober učitelj plastike, ampak je prav posebno klasičen vzornik, etičen mentor. Vzgojil je tri generacije in še današnjim mladim, ki so že vnuki njegove šole, se pozna blagodejni upliv starega borce.

Razstava „Manesa“ ne nudi vpogleda v delo starejših Myslbekovih učencev, ki jim je prednjačil Stanislav Sucharda. Z njim se je ugnedila v češko delo impresionistična plastika, ki je pogosto preokarila meje stroke in razbila monumentalno pojmovanje. Mlajša generacija z Janom Staro na čelu je imela težko delo, ko je v tej zmešanici iskala zdrave poti in je našla v intencijah mojstra Myslbeka. Stursa, v mladih letih sentimentalna, kaže močne znake boja za plastičen izraz. V mladostni figuri „Pred kopeljo“, ki je kljub naglenu za neizrazite forme že zgubila slikovit značaj, potrjuje program, z življensko zgrajeno, plastično prečuteno „Počivačjo plesalko“ pa ta program podpira izpovedno. Javila se pozitivno razmerje do življenja, erotika, znak moza, stopa v ospredje. „Žena z grozdom“ predstavlja zaključek tega razvoja; njene forme so izkristalizirane, mirne v izrazu, soha klasična v modelaciji, ne da bi bila nuzla. Novejša dela „Karo“ in „Zmagovalec“ so preveč virtuozna, da bi se v njih mogel uveljaviti umetnikov občutek. Izredno delo je Vojanova glava, realistična, pa vendar heroizacija ustvarjanja. Portretist skoraj enakih kvalitet je O. Španiel; le okretnejši je, rad stilizira in se

malo bori z materijo. Elegantnost periške šole zastopa B. Kaška. Njegova modelacija je brezhibna, včasih nekoliko neosebna, vedno pa skoraj harmonična. Kaškova dela diči izredna tehnična izvedba, tudi marmor obvlada izvrstno. Par deli Maňake zaostaja po umetniški vrednosti. Njegov Masaryk je dobra povprečna glava brez globljih namer. Med mlajšimi je Otto Gutfreund, izviran človek, ki uveljavlja načela oblosti s takim prepričanjem, da mu pričenja slediti celo v srednjeveški plastiki zasidrani, dosti elastični Dvořák. Fin stilist, ki ustvarja samostojno, je Horeje. Med najmlajšimi je Benda dober plastik, močno zrasel iz Stursove šole. Jiříkovsky pa je na sodobni poti ki išče za primitivno pojmovanje svet tudi primitivne, na pravo spominjajoče forme. Včasih zavreni v tem delu narodna nota, ki mu je tembolj tuja, čimbolj se delo približuje splošni evropski povprečnosti.

V moderni smeri ima prvo besedo Gutfreund, ki je ustvaril v reliefu za Legio banko začasno sintezo modernih čeških plastičnih stremeljenj. Če sodimo po njej češki plastiki tudi danes ne manjka sok in morda bo dala kdaj moža tako velikega formata, kot je bil njen utemeljitelj Myslbek.

(Dalje prihodi.)

Obnovite pravočasno naročnino za „Jutro“!

Veaka beseda 50 par

Mali oglasi

Plače vsake besede 50 par. Za „Dopolnjevanje“ in „Sestavljanje“ se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujete se le mali oglasi, ki so plačani vnaprej. Plače se lahko tudi v znakah. Na vprašanja odgovarja uprava in, če je vprašanje priložena znakma, na odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Pouk

Važno
za krojače in krojačice
Noben krojač, nobena šivilja, nobena dama naj ne zamudi obiskovati krojač tečaj v Židovski ulici št. 5, ki se prične dne 5. oktobra 1924. Najugodnejša prilika za izpopolnjevanje svojega znanja. Na razpisano vedno najugodnejši krojač avstrijskega modela. Vsaka dama ima priliko pod strokovnim nadzorom izvršiti svojo toaletno. Na željo dajem učne ure na lastnem domu. 20742

Pouk v klavirju

se daje. Natančnejša pojasnila se dobijo med 11. in 12. uro v Ljubljani, Zrinjskega cesta št. 10. 20692

Učitelj

provasme pouk v predmetih osnovne šole v slovenskem in nemškem jeziku. Naslov pove uprava „Jutra“. 20741

Instrukcije

iz francoskega in nemškega jezika se daje. Naslov pove uprava „Jutra“. 20712

Gozdna kladiva

črke in številke za uživanje v les, izdeluje po najnižjih cenah tvrdka Josip Stira, ključavničarstvo in kovinarstvo v Kranju. Zadrževajte cenik. 20262

Najugodnejše

naročite ali pustite delati obleke po meri za gospode in dečke le v krojačnici Jakob Smeraj, Poljanska c. št. 13. 20746

Službe

(dobe)

Korespondent

perfektni in samostojni, ki obvlada razen slovenskega in hrvaškega tudi nemški in italijanski jezik, se sprejme. Prednost imajo ponudniki, ki so že bili v kolonarski industriji. Ponudbe in pogoje na naslov: And. Jakli, Kr. meji, Dolensko. 20638

Boljša pridno dekle

ki govori dobro nemško, se išče k 2 otrokoma na Hrvaško proti dobri plači. Naslov pove uprava „Jutra“. 20623

Izprašanega strojnika

sprejme se 31. oktobrom v svojo tovarno pri Domžalah k parni lokomobilni in kotli. Iskušen mora biti vsestranski v strojno-ključavničarski stroki in mora znati nastavitvati tudi druge strojne narave in električno razsvetlavo v tovarni. Reflektira se le na moč s prvotnimni pričevati. Starost od 28 do 45 let. Stanovanje, luč, kurjava in kuš zemlje na razpolago. Služba stalna. Plača po dogovoru. Ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja naj se naslovijo na naslov: J. Bonač sin, kart. tovarna, Ljubljana, Čopova ulica 18. 20578

Praktikant

ali priiskantinja z dovršeno ali srednjo šolo ali meščansko šolo, se sprejme v knjigarno. — Ponudbe pod šifro „Knjigarna“ na upr. „Jutra“ do 10. okt. 1924. 20659

Dobra šivilja

na dom, največ za prenavljanje, se išče. Za plačo se ne gleda — samo za dobrotno. Ponudbe in naslov na upravo „Jutra“ pod značko „M. 1000“. 20678

Provizijski potnik

dobro vpeljan pri trgovskih in železnici v Sloveniji, kateri obiskuje tudi provinco in bi bil pripravljen vzeti na potovanje z drugimi predmeti vred tudi neko gospodarsko orodje, se išče od avstrijske tvrdke. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod značko „Zanesljiv“. 20639

Fotografični atelej

išče za Italijo prvotnega retuširanja za povečane slike. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Italia“. 20737

Pisarniška moč

moška, s prakso, perfektno vešč slovenske in nemške, se išče za takoj. Ročno pisane ponudbe z navedbo dosedanjega službovanja pod „1500/10491“ na upravništvu „Jutra“. 20691

Postransko službo

dobi izkušen korespondent v latinščini, po možnosti tudi v francosčini, ki bi opravljal enkrat ali dvakrat na teden, na ta način, da bi se peljal s popoldanskim vlakom na deželo in bi se z večernim vlakom vračal v Ljubljano. Lahko bi tudi ob nedeljah popoldnejo opravljaj. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Samostojen“. 20692

Službe

(iščejo)

Deklica z dežele

ki je dovršila dva razreda meščanske šole, želi vstopiti v večjo trgovino kot uslužnica, ki bi imela vso oskrbo v hiši. Ponudbe pod „Učena št. 47“ na upravo „Jutra“. 20598

Materijalni upravitelj

in vseh drugih industrijskih poslov vešč, išče službo. Govori slovensko, srbohrvaško in nemško ter ima 25letna prakso. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Upravitelj“. 20490

Trgovsko izobražen

vsestransko uporabljen gospod srednjih let, išče službo, na željo polovi kavelj do 100.000 Din. Pismene ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Zanesljiv 10332“. 20338

Blagajničarka

(strojevalka) išče službo. — Pripravljena je pomagati tudi druga hišna delca. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Vestna 168“. 20121

Mesto kantaristinja

ali blagajničarka sprejme gospodična s prakso. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Nastopim takoj 10514“. 20718

Stavbni tehnik

absolvent višje stavbene šole z večletno prakso, dober konstruktor in statik (železobetonski), želi sprejemati svoje mesto. — Ponudbe pod „Mlad št. 10508“ na upravo „Jutra“. 20725

Uradnik

lesne stroke, išče primerne službe. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod značko „Uradnik 10530“. 20748

Stužkinja

ki zna šivati, išče službo s 13. oktobrom. — Naslov je pustiti v upravi „Jutra“ pod „Oktober 18“. 20682

Ekonom

vešč vsake panog kmetijske, išče primerno službo v ali izven Slovenije. — Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Ekonom 10530“. 20750

Spedičijski činovnik

trati namenjstva. Cilj. ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Ekstencija 10530“. 20749

Srojni risar

ki je obnem vešč tudi drugih pisarniških poslov, išče službo. Pismene ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Risar“. 20687

Vodja pisarne

korespondent, točen in zanesljiv uradnik, popolnoma vešč vseh pisarniških del ter samostojnega vodstva pisarne z 12letno prakso v odvetniški pisarni, samostojni referent v trgovskih, civilnih, izvršnih, zemljiško-knjižnih in drugih zadevah, želi vstopiti v novim letom v stalno službo kot vodja pisarne, blagajnik, osebni tajnik ali korespondent v večji trgovski ali drugo pisarno ali tovarno. Cenjene ponudbe z navedbo plače pod „Vodja pisarne“ na upravo „Jutra“. 20674

Uradnik

star 28 let, oženjen, z enim otrokom, vešč vseh pisarniških del, z daljšo prakso v spedičiji in leoni industriji, z dobrimi pričevanji, želi premeniti službo. — Cenjene ponudbe na upravo „Jutra“ pod „November“. 20699

Prodajna

Registrirna blagajna 99,99 in beneški jarmenik (Venecijanka) 1,20 m premera in 5 m dolžine, dobro ohranjena, se prodaja. — Ponudbe pod šifro „Blagajna“ na Aloma Company, Ljubljana. 20620

Salonska garnitura

lepa in velika s preprogo, se prodaja. Naslov pove upr. „Jutra“. 20616

Več oblek

damskih in otroških, dobro ohranjenih, kakor tudi čevljev in nogavic, prodam. — Naslov pove uprava „Jutra“. 20590

„Wanderer“ avto

v najboljšem stanju, se prodaja. Ponudbe pod „Wanderer“ na upravo „Jutra“. 20587

Štiri nove postelje

iz orehovega lesa, se prodajo komad po 600 Din. — Naslov pove uprava „Jutra“. 20531

Blagajna

Wertheim, sokraj nova, se za 3000 Din prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“. 20522

5000 kg beton. železa

močnega 7-9 mm, dolžine 12 m, prodam po 3/30 Din kilogram pri odzemu cele množine — franco škofja Loka, kolektor. — Anton Ogrič, Škofja Loka. 20504

Šivane odeje

(koltre) iz kiota, 145 x 200 centim. razpoložljive poštno prosto po povzetju 260 Din Manufaktura Krišper, Ljubljana, Rožna ul. 19. 20549

Parcela

in mreže za ribice se prodajo. Naslov v upravi „Jutra“. 20278

Perje

kokoške, goveje in gosji puh ter račje, oddaja vsakomur množino po amernih cenah tvrdka E. Vajda, Čakovce. 1883

Naznanilo!

Večja množina raznih otroških in igračnih v oziškov (ostankov posameznih vzorcev) tovarne „Tribuna“, se po znatno znižani ceni prodaja v Ljubljani, Karlova c. št. 4. 1938

Konec seziže

prodajam koleca, kar jih je še v zalogi po znižanih cenah. — Koleca so „Puch-Helios“. Ceniki na razpolago. Šivalni stroji „Mundlos“ pravkar dostopili. — Reklamni predmeti zastoj. — Tvrdka Jos. Selovin-Guden, Ljubljana, Mestni trg št. 13. 19040

Štedilnik

(Tischherd) se prodaja. — Naslov pove uprava „Jutra“. 20727

Spalnica

prav dobro ohranjena, orohovna, z marmornatimi ploščami, se prodaja za 6000 Din. Vprašati je vsak popoldan. Naslov pove uprava „Jutra“. 20722

2 novi gostil. kredenci

omara za led, železna peč in drugo, se prodaja. Naslov v upravi „Jutra“. 20729

Proda se:

starinsko kolo, različni benčinovi verzaserji in različne potrebščine za avto. Poizve se v Rožni ulici št. 1. nadst. 20726

Fotografski aparat

13+18, tri dvojne kasete, dobra optika, z vsemi potrebščinami, se po zelo nizki ceni prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“. 20735

Lepa svilen obleka

se prodaja za 250 Din. — Sever, Kolizej, vrata št. 2. 20715

Ženski zimski plašč

nov, se ugodno prodaja v Novem Vodmatu, Društvena ul. št. 38. 20730

Prenosna baraka

25 x 170, s okni, pripravna za prodajo, skoraj nova, se prodaja. Naslov v upravi „Jutra“. 20751

Otomana

dobro ohranjena, se ugodno prodaja. — Kje, pove uprava „Jutra“. 20710

Kupim

Otročjo postelico z mrežasto ograjo, kupim. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Dobro ohranjena“. 20611

Kupim suhe gobe

po najvišji ceni in vsako množino. Ponudbe z navedbo cene z vzkrom na: Ivan Sever, Velenje. 19374

Stanovanja

popolnoma prenovljena, se po ceno prodaja. Pripravna je za trgovino in obrt. — Naslov: smartno ob Savi 9, p. Moste pri Ljubljani. 20709

Opremljena soba

išče gospod za takoj. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Soliden 10513“. 20723

Na hrano in stanovanje

se sprejme dijak ali gospodična k boljši rodbini. — Naslov pove uprava „Jutra“. 20740

Opremljena soba

išče gospod za takoj. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Elektrika“. 20740

Kot sestanovalka

z lastno posteljo, se sprejme gospodična. Poizve se: Šinkovce, Pred Prulami št. 23. 1905

Lešnike
kupiše Mirim, tovarna čokolade, Maribor, Prešernova ulica 19. 20270

Suhe gobe, brinjevo olje
in tisto kupuje po najvišji ceni in vsako množino. Ponudbe z navedbo cene z vzkrom na: Siro, Kranj. 1117

Brzobjavne droge

antene jeloje, suhe, 15 do 20 cm, 8 do 12 m; žarance jeloje 25 mm III; železna tovarniška okna, pruske, nemške državne papirje kupim. Ponudbe na M. Krivec, Ljubljana I., poštnošteča. 20664

Pisalni stroji

kupim. Ponudbe z navedbo znamke in cene na upravo „Jutra“ pod „Pisalni stroji 10510“. 20728

Damsko kolo

se kupi. Naslov pove uprava „Jutra“. 20680

Nekaj boljših stolov

dobro ohranjenih, se kupi. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Stoli 10504“. 20707

Kmet-pridelki

Nov vinski most
prvotnost, 20 odst. sladkorja po Din 750 nudi večrjavina Pačnik, Laško. 20606

Jabolka

la izbrana namizna in za prežanje, se kupujejo v vsaki množini. Oziroma se samo na ponudbe z navedbo cene in vrste. Ponudbe pod značko „Jabolka 10444“ na upravo „Jutra“ v Celju. 20588

Za zimska jabolka

vagonske ali manjše pošiljke, se iščejo ekspozitiji, oz. odjemalci. Naslov pove upr. „Jutra“. 20455

Mlin

na tri tečaje ob močni vodi in promet. kraju ob cesti, 10 minut od železniške postaje, se prodaja pod zelo ugodnimi pogoji za 120.000 Din. Lovro Čremočnik, Prešernova ulica št.

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

Zopet sem se izprehajal. Hodil sem popoldne tri ure — čez hrib in plan. Kako se je zgodilo? Sam Bog ve! Naenkrat sem stal pred vilo v Logu. Kdaj sem zašel tja? Kdo me je zanesel prav na to pot?

Ko sem se zavedel, kje sem, pa bi bil najraje pobegnil. Okna so bila v prvem nadstropju odprta, čul sem ženske glasove... vroče me je obšlo: gospa Glowacka je torej že tukaj in z njo Grčarjeva. In ona, ona tudi!

Hotel sem se skriti, urno oditi mimo vrta. Tam je stal velik rdeč dežnik, pod njim spleteni stoli, na enem je sedela dama. V naročju je imela ročno delo, a glavo si je naslonila na roko in zamišljena je strmela predse.

«Mlada Grčarica je,» sem pomislil in pospešil korak. Tedaj sem začul vzklik. Ozrl sem se — dama je hitela tri, štiri korake proti vrtni ograji — tiščé si obe roki na svoje prsi je obstala in strmela vame.

V nemem prepadenju sva se gledala. Zardevala, pobledevala sva, kolena so se nama tresla, a bila sva nepopisno srečna. Saj ne vem, kako sem dospel na vrt. Samo tega se spominjam, da sva se držala za roko in oba hkratu vzklikala:

«Vi? Vi?»

Bila je ona, Micika. Mlada, sveža in krasna. Nekdanja moja življenska tovarišica, preprosto, napol kmetiško dekle, pa je postala prava mestna gospodična.

«Kako ste se izpremenili! In vendar — sem zajecjal.

«Samo navidez. Ostala sem ista, ki sem bila nekdanj,» je odgovorila.

«Vesel sem, da vas vidim po tolikem času.»

«Jaz sem srečna, nepopisno srečna!» je dejala. A takoj se je popravila: «Gospod Grčar vas je prav danes hotel posetiti; komaj čaka, da vas vidi... Hitim ga poklicat... Izvolite nekoliko sesti —?»

Odhitela je v vilo, jaz pa sem strmел za njo kakor v snu. Njene mile srnčnje oči, njena vitka, a vendar polna postava, njene energične, a mehke kretnje... ah, vse mi je bilo tako znano, tako prijetno, kakor bi bil vse to gledal vsak dan...

In saj sem resnično vse njeno bitje videl vsak dan — vedno živeje, vedno plastičneje pred seboj! Zdaj sem strmел za njo, a zdela se mi je, da se nisva ločila nikoli. Vedno je bila ob meni, čim več časa in prostorno čim dalje sva bila narazen, tem bliže in tem tepleje sva se videla in čutila.

In prihitel je prijatelj Grčar, nato gospa Glowacka z mlado gospo Grčarjevo, sedeli smo pod dežnikom ter govorili. Imeli smo si povedati toliko, in čas je hitel, da ga nismo niti opazili. Tudi Micika je prihajala, posedala, me molče opazovala in vedno znova odhitela v vilo. Očividno je bila razburjena. Končno nas je poklicala k večerji.

Prestrašil sem se. Resnično, solnce se je že bližalo obzorju. A skupna večerna molitev in večerja v samostanu? — Urno sem vstal in se hotel posloviti. Opravičeval sem se, da ne vedo, kje sem... da bodo vznemirjeni...

Toda gospa Grčarjeva in Micika me nista pustili, češ, da je večerja prav zaradi mene posebej pripravljena, gospa Glowacka me je jokaje prosila, naj ostanem, da ji kaj povem o rajnem Ivanu-p. Angeliku, prijatelj Grčar pa me je z rahlo silo vlek v vilo, češ:

«Imamo te in zdaj te ne izpustimo! Po večerji te z vozom potegnemo do samostana, kjer lahko rečeš, da si potolažil četvero žalostnih duš!»

Še na pragu sem se branil in prosil, naj mi dovolijo oditi. Že me je izpustil Grčar, tedaj pa je rekla ona: «Prosim, ostanite, gospod Janke!» — in ostal sem. Nisem mogel drugače. Kakor je ona izgovorila «gospod Janke» in me pri tem pogledala, — ne, bilo bi neusmiljeno, odreči ji...

Grčarjevi žive zelo udobno. S seboj imajo kuharico, Micika je le še gospodinja in tovarišica gospejina; gospa Glowacka pa nahaja vsaj nekaj utehe med temi tremi mladimi veselimi ljudmi, ki skrbе zanje kako za najljubšo «tetko».

Tako jo tudi kličejo. Miciko pa so prekrstili v Minko, češ, da je tako mestneje in umestneje...

Bliskoma sta minili dve uri. Ko sem se nato vozil «domov», se mi je zdela, kakor da me nosijo peroti. Kako srečni so in kako se ljubijo! Minka jim je kakor sestra.

Obljubiti sem jim moral, da pridem še. Grčar pa mi je zažugal, da pride v celico pome, ako me ne bo... O, če bi slutil, kaj se vrši v moji duši! — Usoda, goni me kamorkoli! Ne upiram se več, nego plavam, plavam...

Ne, nič več ne pojdem tja. Blaznost je, misliti, da me more struja čuvstev, ki me nosi, izkrcati v srečni luki. Čaka naju

le poguba, obup, sramota in smrt.

Jaz ne morem ničesar nuditi njej — ona ne more biti nič meni. V dveh svetovih živiva, ki se ne smeta in ne moreta združiti. Samo muka je, kar počenjava, samo greh, kar se godi med nama. Zato ne pojdem več tja. Izgovorim se, da sem bolan in se ne premaknem iz cele.

Malodane vsak dan sem bil v Logu. Boril sem se sam s seboj, smešil sem se, si očital, da se vedem kakor zelen dijaček, dopovedoval sem si, da sem jim gotovo nadležen, da morajo sumiti, kaj me goni neprestano v njih družbo, da se zgražajo nad zaljubljenim redovnikom in se mu smejejo... Zaman. Kar sem sklenil zjutraj, sem pozabil vsako popoldne. Poslednjič grem, sem si dejal, po slovo. Vedel se bom mirno in hladno, z ničemer se ne izdam... Minki pa pokažem, da je niti ne vidim več, da ni nobena misel več pri nji. Naj me pozabi! In celo naravnost ji rečem, naj se omoži. Potem bo konec njenega in mojega nemira.

Tako sem razmišljal dan na dan... delal sem se junaka resignacija — toda, ah, srce mi je krvavelo in zajecjal sem: «Nikoli te ne pozabi ona! nikoli ne pozabiš ti nje!» — In sem šel zopet tja.

In bil sem teh štirinajst dni skoraj vsako popoldne pri nji. Včasih par ur — včasih jedva nekaj trenutkov. A vselej sem bil srečen, ako sem jo le videl in sem govoril z njo nekaj besed. Kakor blisk je švignil ta čas mimo. Kakor bi bil za trenutek pogledal iz grobne teme v solnčni svet, se mi zdi.

A zdaj sem se umaknil v svojo krsto — ne slišim, ne vidim ničesar več — le še mislim na doživljaje, ki so za mano kakor lepe sanje... Počasi oblede tudi ti spomini, se skrčijo, uvené, končno umro... In jaz bom, kakor večina mojih tovarišev, le še živa mumija.

Sedeli smo na vrtu ali smo se izprehajali med visokim žitom, preko bujno cvetočih in vonjajočih travnikov. Hodili smo na hriček sv. Lenarta, sedeli pred starodavno cerkvico, obdano s trdnim ozidjem, in zrlj preko dolin in hribov. Včasih pa so me spremljali po ovinkih proti samostanu.

Gospa Glowacka hoče poslušati vedno znova, kako mi je njen pokojni Ivan razlagal svoje neznosno hrepenenje po materi, kako me je prosil cigarete, dasi je še jedva dihal, in kako smo ga našli nekega jutra mrtvega, z obrazom brez sledu kake bolesi. — Izdihnil je pač speč, kakor ugasne dogorela sveča. Pripovedovati ji moram vse vedno znova, vsako malenkost. Hvaležna mi je in neutolažna je, da sem moral zaradi nje trpeti, ko sem storil vendar samo svojo človeško dolžnost.

JESEN IN ZIMO

se boče postreglo vsakemu pri nakupu manufakturnega in modnega blaga s popustom. — Blago ravnokar došlo. — Velika izbira pri trdki

JOS. SNOJ, Ljubljana

Prešernova ulica 3. 4990

ALOMA COMPANY

anončna in reklamna družba z o. z.

Centrala: **LJUBLJANA** Kongresni trg 3
Filijalka: **BEOGRAD** Kolarčeva 7

Generalno zastopstvo za Italijo: **G. Cehovin, Trst, Viale XX Settembre 65**

Oglase po originalnih časopisnih in tiskanih za vse tu- in inozemske časopise
Adrese trgovskih, industrijskih in drugih podjetij, garantirano pravilne

Plakatiranje v Ljubljani, Beogradu in ostalih mestih Jugoslavije, železniško plakatiranje po vseh jugoslov. železniških postajah

Kinoreklama v Ljubljani kakor tudi v drugih jugoslovanskih kinematografih
Informacije trgovske značaja iz Jugo stavije kakor tudi iz drugih držav

Zastopstvo intern. veleposlovnikov Ljubljana, Praga, Liberec, Gradec; prodaja legitimacij in tozadavne informacije

4574a

ZALOGA KLAVIRJEV IN PIRKINOV

najboljših tovarn Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Schweighofer, Original Stingl itd.

Jerica Hubad, roj. Dolenc

LJUBLJANA, Hilsnerjeva ulica št. 5.

Slovito Kamfor-kremo

kraljice Marije

za negovanje obraza, nadalje parfume, vsa lasna dela, specialiteta: lasne obroke in kite v vseh barvah, priporoča 1888/a i

ALEKS. GJUD ml.

higienično urejeni moderni damski česalni salon v Ljubljani, Kongresni trg št. 6.

Odprto: od 1/2 8. do 12. ure in od 1/2 2. do 7. ure, ob sobotah do 8. ure zvečer.

Šentjanski premog

vseh vrst in vsako množino, v čisto opranem stanju nudi, za takojšnjo dobavo

Prodajni urad šentjanskega premogovnika

AND. JAKIL

Ljubljana, Krekov trg 10 1018 a

Zahvala.

Ob prebriski izgubi našega iskrenoljubljenega soproga, očeta, sina, brata in svaka, gospoda

Antona Cigoja

zasebnega uradnika

izrekamo za pristne dokaze iskrenega sočutja in mnoge izraze sožalja vsem svojo najpriščno zahvalo.

V LJUBLJANI, dne 1. oktobra 1924.

4996a Rodbini: Cigoj in Lukan.

Vratarja

išče tvojica za čimprejšnjo nastop. Oženjeni brez otrok samo absolutno trezne in zaupljive osebe naj vpošljejo svoje poudbe z navdubo plače in prepisi spricval. Stanovanje, razsvetljava in kurivo brezplačno. Prednost imajo oni, kateri obvladajo nemški jezik. Ponudbo pod šifro „Vratar III-A-43“ naj se vpošljejo na INTER-REKLAM D. D., Zagreb, Palmotičeva ul. 18. 4962-a

Modistka Z. Gorjanc & Co.

Ljubljana, Sv. Petra n. 27 poleg hotela Tratinik

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih najmodernejših damskih klobukov.

Sprejema klobučevino (filce) v prekrjevanje ter vsa popravila.

Zaloga

Sparterie-oblik

Postrežba točna.

1922a Cene najnižje.

Edino prave „Gaiser“ čevlje in lovske čevlje dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. BRAJER

1863 LJUBLJANA

Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh vrst čevljev po meri in vse vrste trznih čevljev.

Trgovci popusti

Cene solidne! Postrežba točna

Priporočamo knjigo

Dr. Jos. Tičar

Nalezljive bolezni.

Opisi važnih nalezljivih bolezni z navodili za nego bolnikov. 8 slikami.

Cena s poštnino vred 20 Din 50 p.

Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

Naročajte, čitate in razširjate „JUTRO“!

Najvišja odlikovanja PARIZ, LONDON, Dunaj

S. MATTE

tovarna kožuhovine

Največje podjetje naše države.

Barvanje kakor v Leipzigu.

Strojenje in konfekcioniranje.

Najnovejši modeli, kožuhovinskih obrobi in obšivi.

Na debelo! Na drobno!

Strojenje na irhovino. Popravila in preobnove. Nakupovanje kož.

Naročila in prodaja v Ljubljani, Sodna ulica št. 5.

= Idealno posestvo =

9 1/2, orala zemlje z vinogradom, vilo, gospodarskim poslopjem, 15 minut od postaje Konje, vozna cesta, z vsem letošnjim pridelkom in kletarskim inventarjem se zaradi starosti ugodno proda. Naslov pote uprava „Jutra“ v Mariboru pod šifro „Vinograd“. 4983-a

Trgovina z mešanim blagom

v centru Maribora na prvovrstnem prostoru se radi družinskih razmer ugodno proda. Ponudbe pod „Zasigurana eksistenca 296.“ na podružnico „Jutra“ v Mariboru. 5011a

ELITNI KINO MATICA

V LJUBLJANI

popolnoma renoviran in sedaj najelegantnejši v vsej Jugoslaviji se svečano otvori 2. oktobra 1924

Vodstvo kina je zaključilo samo prvovrstne in najnovejše filme svetovnoznanih kinoigralcev. Kot novost se vpelje „Gaumont-tednik“, ki se stalno predvaja izven programa. Prvovrstna umetniška godba svira pri vseh predstavah.

Predstave ob pol 4., 5., pol 7. in pol 9. uri.

Cene sedežev: 4, 6, 8, 10, 12, 16 in 18 Din.

Zadružna hranilnica

registrovana posojilna in gospodarska zadruga z o. z.

v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 19

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje najugodneje. Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru.

Daje posojila proti vknjižbi, poroštvu in zastavitvi.

1855a